

RAPORT

o stanie używek oraz alternatywnych sposobach spędzania wolnego czasu przez uczniów ze szczecińskiego obszaru metropolitalnego

STRESZCZENIE – DIAGNOZA – REKOMENDACJE

Marzec-Maj 2015

SZCZECIN

MP-EM

Raport z badań ankietowych zrealizowanych wśród trzystu trzydziestu dziewięciu gimnazjalistów i licealistów w III-V 2015 roku.

Badania zrealizowane na zamówienie Polskiej Fundacji Przeciwdziałania Uzależnieniom (PFPU).

Badanie sfinansowały:

Fundacja PARTNERSTWO (NIP 8522610138),

firma QUERCUS (NIP 9551404399).

Badania koordynowane przez naukowców Katedry Geografii Społecznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Szczecińskiego. Częścią zespołu jest osoba z zewnątrz: specjalista resocjalizacji i socjoterapii.

Skład zespołu badawczego:

Marika Pirveli – adiunkt US

Elżbieta Mydlowska – adiunkt US

Agnieszka Zalewska – trener resocjalizacji i socjoterapii (prezes PFPU)

Alicja Płotek – studentka GP US

Justyna Dajnowska – studentka GP US

Kamila Katarzyna Ostrowska – studentka GP US

Patrycja Magdalena Budzińska – studentka GP US

Spis treści:

Struktura treści i kierunek metodologiczny - 4

Informacje ogólne – 8

Cel badania (ankieta: LEPSZE JUTRO) – 11

Najważniejsze wyniki – 13

Celem eksperymentalnych warsztatów ma być – 18

Konfiguracja tematów/zagadnień z zakresu uzależnienia i proponowanych warsztatów według edukacji – 25

Warsztaty dla uczniów – alternatywna forma spędzania wolnego czasu – 28

Eksperymentalne warsztaty dla dorosłych i grup mieszanych (usprawnia komunikację) – 29

Portret Uczennicy i Ucznia – 31

Alkohol i narkotyki – 41

Potrzeba alternatywy bez przymusu dla Ucznia – 44

Potrzeba warsztatów dla dorosłych i grup mieszanych – 47

Wyniki badań wg pytań ankietowych – 55

Struktura treści i kierunek metodologiczny

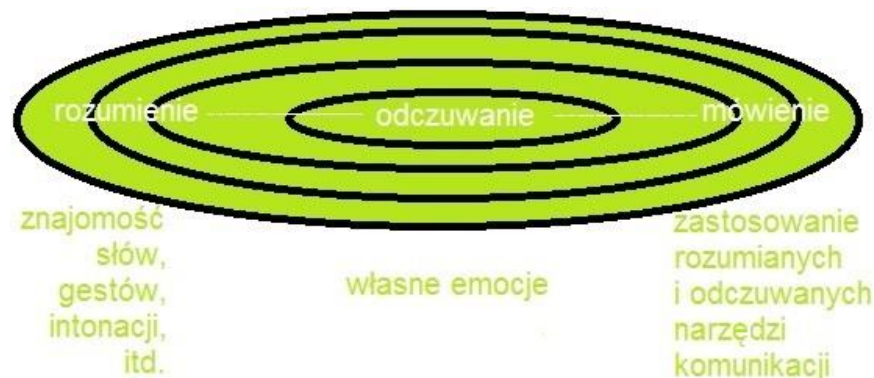
Raport rozpoczyna opis informacji ogólnych dotyczących realizowanego projektu, jak również cele badań i otrzymane dwa najważniejsze wyniki. W tej części są odwołania do kilku publikacji, w tym do Narodowego oraz Gminnego Programu przeciwdziałania uzależnieniom, a także do fundamentalnej rozprawy na temat roli rodzinnej i szkolnej edukacji na rzecz rozwoju wielorakich inteligencji wśród młodych¹. W dalszej kolejności przedstawiony jest wykaz warsztatów dla uczniów i lista tematów eksperymentalnych zajęć dla grup mieszanych. W tej części zawarte są liczne ilustracje, których celem jest abstrakcyjne zobrazowanie zagadnień warsztatowych. Na zajęciach warsztatowych powinny one być rozwijane przez pryzmat wypowiedzi uczestników warsztatów nie zaś z punktu widzenia jakiegoś założonego absolutu. Proponowane zajęcia, z jednej strony, to alternatywne sposoby spędzania wolnego czasu oraz zajęcia z komunikacji inter- i intra- personalnej, a z drugiej strony – pomagające rozwijać umiejętności, które później mogą zasilić poszczególne typy inteligencji (wg Howarda Gardnera) zarówno u młodych, jak i u starszych uczestników². Większość ilustracji odnosi się do eksperymentalnych warsztatów, których celem jest polepszenie jakości komunikacji oraz procesu wzajemnego uczenia się. W założeniu raportu ma to nastąpić poprzez ukazanie uczestnikom zajęć, że komunikacja interpersonalna nie polega na znajomości słów (jak: „rodzina”, „rodzic”, „znajomi”, „alkohol”, „narkotyki”, „zakaz”, „zabawa”, „komunikacja”, „edukacja”, „emocja” itd.) oraz ich fonetycznej i ortograficznej poprawności, lecz przede wszystkim na zrozumieniu i podobnym odczuwaniu sensu używanych pojęć / gestów / emocji (przykładowo przez warsztaty Hip-Hopowe, jako narzędzie resocjalizacji, które wkładają do spontanicznych gestów cechy komunikatu interpersonalnego³); a w następnej kolejności – korzystaniu z nich w czasie werbalnej lub innej komunikacji. Dążeniem eksperymentalnych warsztatów jest nam uświadomić, że jeśli chcemy zapobiec uzależnieniu, powinniśmy *monolog* zastąpić *komunikacją*. Oznacza to, że musimy nie tylko z n a ć i r o z u m i e ć „nasze” intencje, lecz również poznać i uzgodnić, co nasz rozmówca widzi lub słyszy w naszej wypowiedzi, by móc podobnie o d c z u w a ć używane w kontaktach słowa, gesty, emocje i fakty. Gdy dostatecznie poczujemy i uzgodnimy ich

¹Siedem rodzajów inteligencji Howarda Gardnera to pogrupowane zdolności i umiejętności nie do końca wyliczalne (Gardner H., 2009, Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce. Laurum. Warszawa).

²Gardner opisuje je następująco: **Intrapersonalna:** automotywacja, wysoki poziom wiedzy o samym sobie, silne poczucie wartości. **Interpersonalna:** łatwy kontakt z innymi ludźmi, umiejętności mediacyjne, dobra komunikatywność. **Kinestetyczna:** dobre wyczucie czasu, uzdolnienia manualne, duże znaczenie zmysłu dotyku, ruchliwość, dobra organizacja przestrzenna. **Lingwistyczna:** umiejętność posługiwania się językiem, wzorami i systemami. **Matematyczna i logiczna:** umiłowanie precyzji oraz myślenia abstrakcyjnego i ustrukturalizowanego. **Muzyczna:** wrażliwość emocjonalna, poczucie rytmu, zrozumienie złożoności muzyki. **Wizualna i przestrzenna:** myślenie obrazowe, umiejętne korzystanie z map, diagramów i tabel, wykorzystanie ruchu towarzyszącego procesowi uczenia się. W tekście pt.: „Czy wielointeligentna edukacja dla dziecka sprzyja kształtowaniu umysłów przyszłości?” można poznać skondensowany opis poszczególnych typów inteligencji (http://blizejprzedszkola.pl/upload/files/Wielointeligentna_edukacja.pdf)

³Kaca P. 2014. Hip-Hop jako narzędzie resocjalizacji. Novae Res.

znaczenie, dopiero w następnej kolejności zbudować wypowiedź i użyć ich w mowie werbalnej, pisemnej albo gestów czy ciała. Stąd, eksperymentalne warsztaty powinny być oparte na technice ROZUMIENIE – ODCZUWANIE – MÓWIENIE, co jest konieczne przy poprawnej komunikacji zwłaszcza teraz, gdyż nam, ludziom o mentalności X – Y – C przychodzi się działać wspólnie.

Peryfrazując Floriana Znanieckiego, człowiek X – Y – C, będąc istotą myślącą, jest integralną częścią tej kulturowej rzeczywistości, której jest twórcą. Współczesne pokolenie rodziców, dzieci i nauczycieli, jakkolwiek je nazwiemy, jest twórcą i czuje się swojsko w otoczeniu szybkich osiągnięć technologicznych⁴. Pozwalają one nam mieć dostęp z kulturowo odmienną informacją z całego globu i (w sensie technicznym) być obywatelem świata, pozostając formalnie częścią (domowej, rodzinnej, szkolnej, osiedlowej) lokalności. Ten stworzony przez nas świat technologiczny jest już światem społecznym, który stworzony został niezwykle szybko i prawdopodobnie w dramatycznie krótkim czasie. Jednoczesne działanie na mega(glob) i mikro(ja przed lustrem, rodzina, dom, osiedle, szkolne środowisko itd.) poziomach stało się tak szybko, że my – ludzie, choć mamy techniczne narzędzia pozwalające nam działać na poziomie globu i kulturowe tradycje radzenia sobie w lokalnej społeczności, jeszcze nie zdążyliśmy wypracować *savoir vivre* u wspólnego dla naszej jednoczesnej obecności w szybkiej technicyzowanej globalności i spowolnionej społecznej lokalności⁵. Szybkie tempo pierwszej i spowolnione tempo drugiej – społecznej lokalności – między innymi wynika z faktu, że

⁴ Giddens A., 1998. Socjologia. Zysk i S-ka. Poznań. Giddens A., 2007, Nowoczesność i tożsamość. PWN. Warszawa. Giddens A., 2008. Konsekwencje nowoczesności. EIDOS. Kraków. Giddens A., 2009. Europa w epoce globalnej. PWN. Warszawa.

⁵ Pirveli M., Mydlowska E., 2015:26-53, Metropolitalność a proces globalizacji. W: Przestrzeń społeczna miast i metropolii w badaniach socjologicznych. Z. Rykiel (red.). Wyd. UR. Rzeszów.

podejmując działanie w cyfrowanej globalności potrzebujemy jedynie wewnętrznej zgody oraz techniczne umiejętności, żeby cel osiągnąć; natomiast, gdy działamy w społecznej lokalności, wewnętrzne czynniki (własny system wartości, własna etyka, własne umiejętności) mogą wejść w ruch dopiero w drugiej kolejności, gdyż muszą one przejść przez sito zewnętrznych czynników. Sito zewnętrznych czynników to lokalny system wartości (zamiast własnego systemu wartości), etyka społeczna (zamiast własnej etyki), referencjami potwierdzone umiejętności (zamiast wiedzieć, że umiem); ponadto, bariery naturalne, ekonomiczne i inne, które należy pokonać, by osiągnąć cel. Używając terminologii Anthony'ego Giddensa, w pierwszym przypadku nasze otoczenie globalne wymaga autoreferencyjności i samozwrotnych decyzji i działań; w drugim przypadku – działania są uzależnione od zewnętrznego oponenta. Mamy, więc dający pełną wolność świat globalny oraz ograniczający personalną wolność świat lokalny. To, co ogranicza personalną wolność to jest prawo zwyczajowe i prawo kodyfikowane oraz konieczność liczenia się z nimi. Zdobywanie wolności odbywa się wielokrotnie kosztem utraty tradycji. Przykładowo (niezależnie od wieku): wiemy jak rozmawiać w cyfrowym świecie i zapominamy jak komunikować się z człowiekiem stojącym obok.

Raport oraz ilustracje w nim zawarte poszukują przyczyn, dlaczego młody człowiek łączy się do środków odurzających oraz na ile zjawisko spożywania alkoholu i narkotyków jest zaawansowane. Czy ten fenomen jest zjawiskiem samoistnym czy my, osoby dorosłe, w jakikolwiek sposób przyczyniamy się do takiej sytuacji. We wszystkich ilustracjach widać wpływ fenomenologii (nauki o fenomenach) i jej głównej metody zrozumienia, ale też pedagogiki społecznej i socjologii wychowania Floriana Znanieckiego⁶, Komunikacyjnej Teorii Kultury Edwarda Halla⁷ i ponowoczesnej socjologii Anthony'ego Giddensa.

Kolejna część raportu zawiera streszczenie wyników analizy porównawczej. Ukazuje portret respondenta (płeć, przyszły zawód, hobby, wyznawane wartości) oraz obrazuje relacje ucznia z alkoholem i narkotykami. Znajduje się tu również uzasadnienie potrzeby zorganizowania (wyliczanych w raporcie) dwóch rodzajów warsztatów. Ostatnia część to cząstkowe wyniki badań. Prezentowana jest szczegółowa informacja wg poszczególnych pytań. Wyniki każdego pytania są zilustrowane wykresem i bardzo zwięzłym tekstowym opisem.

⁶ Znaniecki F., 2001. Socjologia wychowania – tom 1, 2. PWN. Warszawa

⁷ Hall E., 1987, Bezgłośny język. PIW. Warszawa

[Dla pokolenia X praca jest najważniejsza]. Teoretycznie są to osoby 35 lat i starsze, urodzone przed 1980 rokiem – osoby w wieku dziadków, rodziców i nauczycieli respondentów. To osoby ambitne, bardzo nastawione na robienie kariery. Dla niej gotowi są poświęcić życie osobiste. Praca jest zasadniczą częścią i osią życia, niewiele czasu mają na rozwijanie pasji. Są dobrze obeznani z nowymi technologiami, sprawnie poruszają się w sieci, niemniej internetnie jest dla nich najważniejszy. Niezbyt aktywni w portalach społecznościowych, nadal przedkładają tradycyjne kontakty nad te wirtualne. W sieci wolą chronić swoją prywatność. W pracy i w szkole o swoje walczą ciężką pracą, starając się nie skarżyć na swój los. Wierzą, że sukces mogą zawdzięczać swojej własnej pracy, nie chcą liczyć na pomoc rodziców. To osoby prowadzące konsumpcyjny tryb życia, ale znające wartość pieniądza. Lubią technologiczne nowinki i gadzety, ale zwracają większą uwagę na jakość niż chwilowe trendy.

[Dla pokolenia Y najważniejsze jest żyć pełnią życia]. Patrząc tylko na metrykę to pokolenie ma dziś 25-35 lat – są to osoby w wieku rodziców i nauczycieli respondentów. Widzieli oni jak poświęcają się pracy ich rodzice i chcą żyć inaczej. Niezwykle ważna dla nich jest równowaga między pracą a życiem osobistym. Pragną mieć czas na swoją pasję, nawet kosztem niższych zarobków czy gorszych wyników w nauce. To pokolenie jest wrośnięte w nowe technologie. Niemal nie rozstają się z laptopem, tabletem i smartfonem. Spora część ich życia toczy się w świecie cyfrowym, który traktują na równi z analogowym nazywając pierwsze wirtualnym a drugie rzeczywistym. Uwielbiają pokazywać i kreować swój wizerunek. W odróżnieniu od pokolenia X, tej generacji kompletnie nie przeszkadza obnażanie prywatności w internecie. Tolerancyjni, obcy ze światem dzięki licznym podróżom (wakacje, wymiany). Formalnie wykształceni, ale umieją często mniej niż sami sądzą. Przyzwyczajeni do pochwał i aplauzu, źle znoszą porażki i reprimendy. Nie mają też problemu w korzystaniu z pomocy finansowej rodziców. Kiepsko znoszą hierarchiczne relacje na uczelni czy w pracy, traktując wszystkich jak równych sobie. Wielozadaniowi, bardzo kreatywni, ale mało wytrwali. Potrzebują nieustannej stymulacji i nowych bodźców. Czują się wyjątkowi. Chcą być sławni i podziwiani.

[Dla pokolenia C – komunikacja ponad wszystko]. Nazwa pokolenia C wzięła się od *connect, communicate, change*. To pokolenie dwudziestolatków nie wyobraża sobie już życia bez internetu. Mają z nim kontakt od wczesnego dzieciństwa. To jeszcze bardziej radykalna wersja pokolenia Y. smartfon i komputer to przedłużenie ich ręki. Uwielbiają tworzyć swoje własne treści. Lubią prowadzić w internecie swoje długie dyskusje na tematy kulturalne, ale nie angażują się w politykę, otwarcie wręcz się od niej dystansując. Nie widzą problemu w wydawaniu ostatnich 15 złotych na ulubioną kawę i przesiadywaniu godzinami w kawiarniach. Celebryzują prozaiczne czynności obficie je fotografując i wrzucając od razu do serwerów społecznościowych. Trudno im wyjść do kina czy klubu bez zameldowania się tam za pośrednictwem smartfonu. Nie znoszą sztywnej hierarchii, uwielbiają zadania wymagające kreatywności. Bardzo pewni siebie, czasem roszczeniowi, znają swoją wartość. Prawie każdy z nich coś tworzy, prowadzi bloga lub fotobloga. Niezwykle wrażliwi na krytykę. Choć kreatywni, są przy tym mało samodzielni. Trudno im ze zaplanować swoją pracę i wymagają ścisłych wskazówek. Blisko związani często swoimi nadopiekuńczymi rodzicami.

Informacje ogólne

Projekt „Lepsze Jutro. Stosowanie używek oraz alternatywne sposoby spędzania wolnego czasu przez uczniów ze szczecińskiego obszaru metropolitalnego” został zdefiniowany w ramach porozumienia między fundacją Partnerstwo i Polską Fundacją Przeciwdziałania Uzależnieniom (PFPU). Do współpracy zaproszono studentów Uniwersytetu Szczecińskiego, adiunktów Katedry Geografii Społecznej i Organizacji Przestrzeni US oraz firmę QUERCUS.

Badania podjęto w marcu, a zakończono w maju 2015 roku. Punktem wyjścia przeprowadzonych studiów jest zjawisko picia alkoholu i brania narkotyków przez uczniów jako fakt empiryczny – tj. fenomen⁸. W celu poznania tego empirycznego społecznego faktu i ścisłego opisu oraz rozumienia zjawiska uzależnienia wśród młodych, przyjęto fenomenologiczno-hermeneutyczną perspektywę badań. Tak jak założono, że opis i wyjaśnienie fenomenu społecznego (metoda fenomenologiczna) jest koniecznym stadium rozumienia (metoda hermeneutyczna), którego ostatecznym celem pozostaje samorozumienie przyczyny korzystania ze środków psychoaktywnych.

Postępowanie badawcze obejmuje:

- poznawanie literatury specjalistycznej,
- tworzenie koncepcji i wyznaczenie zadań oraz harmonogramu zadaniowego,
- budowanie warsztatu i technik badawczych oraz wzorów ankiet i macierzy bazy danych,
- ustalenie gdzie i jak ankieterzy docierają do respondentów, wybieranie ankieterów i wydawanie wzorów ankiet,
- zbieranie i kodowanie informacji,
- obserwację wypełnianych ankiet: jak respondent traktuje i wypełnia ankietę, jak pisze, jakie uwagi i ozdoby czyni na wzorze ankiety,
- obserwację scalonej bazy danych,
- przygotowanie wyników badań wg poszczególnych pytań ankietowych,
- analizę porównawczą scalonych wyników
- przygotowanie skróconej wersji dokumentu dla PFPU.

⁸ Fenomen – każdy fakt empiryczny będący punktem wyjścia badań naukowych (Słowni PWN. <http://sjp.pwn.pl/sjp/fenomen;2458796.html>)

W ramach współpracy ze studentami zaprojektowano trzy kwestionariusze „Lepsze jutro”, „Dom inspiracji” i „Szkoła pasji”, skierowane odpowiednio do uczniów, rodziców i nauczycieli. Dążeniem zespołu badawczego było bowiem dokonanie analizy porównawczej w oparciu o wypowiedzi nie tylko uczniów, lecz dwóch kluczowych grup respondentów: młodych i starszych. Założono, że problem uzależnienia istnieje i odkrywanie tego faktu nie jest celem naszych badań. Badaczy interesuje odsłonięcie i zrozumienie przyczyn, dlaczego osoby młode lgną do środków psychoaktywnych. Jeśli uda się, choć trochę je zrozumieć, to możliwe, że potrafimy na to wpłynąć.

Do respondentów pierwszej (uczeń) i drugiej (rodzic i nauczyciel) grupy docierano przez osoby trzecie (nauczycieli, uczniów, rodziców, studentów, pośrednio i bezpośrednio powiązane z edukacją gimnazjalną i licealną). W marcu i kwietniu 2015 roku ankietom wydano ponad trzy tysiące pustych wzorów oraz poproszono o nieprzymuszanie badanych do wypełniania ankiety i stworzenie dla respondentów niestresującej atmosfery. Ostatecznie wróciło 22.6% ankiet „Lepsze jutro”, 3.25% - „Dom inspiracji” i 3.5% - „Szkoła pasji”.

Audytoryjne badania ankietowe zrealizowano zatem wyłącznie wśród uczniów w wieku gimnazjalnym i licealnym ze Szczecina i (szeroko pojętych) okolic. Druga grupa respondentów okazała się problematyczna. Nie udało się zebrać od rodziców i nauczycieli odpowiedniej ilości wypełnionych ankiet. Osoby dorosłe nie wykazały zainteresowania problematyką, wielokrotnie uznając, że *to ich nie dotyczy*. Niekiedy nauczyciel i rodzic odmawiając wypełnieniu ankiety, swoje zachowanie uzasadniał jakoby istniał *zakaz* prowadzenia podobnych badań lub twierdząc, że ankieta jest niepełna bądź, że ich dzieci nie mają nic wspólnego z badaną tematyką.

Nazwa ankiety	Liczba przekazanych ankiet	Liczba wypełnionych ankiet	Uwaga
Lepsze jutro	1500 szt.	339 szt. = 22.6%	Została poddana analizie
Dom inspiracji	1200 szt.	39 szt. = 3.25%	Badania zostały przerwane
Szkoła pasji	1100 szt.	42 szt. = 3.5%	Badania zostały przerwane
UWAGA:	Z obserwacji w trakcie kodowania danych z mało liczebnych ankiet od nauczycieli i rodziców wynika, że rodzice będący nauczycielami czytali ankietę z większą uwagą. Gdy padała informacja <i>proszę przejść do pytania nr...</i> , oni stosowali się do tej informacji. Natomiast inni rodzice oraz nauczyciele nie brali pod uwagę sugerowanego przejścia do innego pytania i wypełniali ankietę mechanicznie.		

Cel badania (ankieta: LEPSZE JUTRO):

Postępujący proces integracji świata wymusza reformy, w systemach edukacyjnych państw, ukierunkowane przede wszystkim na poszukiwanie możliwości uzdrowienia systemu edukacyjnego, w tym szkolnictwa, poprzez zapewnienie jego skuteczności na miarę potrzeb i oczekiwań współczesnego człowieka⁹. Zadaniem nowej edukacji, wspieranej trzecim sektorem (tj. podmioty ekonomii społecznej), ma być nie tylko przygotowanie ludzi do określonej działalności, lecz przede wszystkim do bycia, czyli zdobywania umiejętności, stwarzania sobie oraz innym nowych możliwości, a następnie ich pełnego doświadczania¹⁰. Howard Gardner, profesor z Uniwersytetu Harvarda i twórca wielorakich inteligencji, w świecie upowszechnienia Internetu powiedział że „nadszedł czas, aby poszerzyć nasze rozumienie talentów. Najważniejszym wkładem, jaki może wnieść oświata do rozwoju dziecka jest dopomożenie mu w znalezieniu dziedziny, która najbardziej odpowiada jego talentom, w której będzie kompetentnym fachowcem, w której praca będzie dawała mu zadowolenie. Zupełnie straciliśmy to z pola widzenia. Zamiast tego poddajemy każdego edukacji, która najlepiej przygotowuje do zawodu profesora uniwersytetu, i oceniamy go wedle tego, czy spełnia owe wąskie kryteria sukcesu”¹¹. Jest to wypowiedź osoby, która odnosi termin „kompetencja emocjonalna” zarówno do kompetencji społecznych, jak i emocjonalnych, podobnie jak termin „inteligencja personalna” odnosi się zarówno do zdolności intra-, jak i interpersonalne¹². Kompetencja emocjonalna jest wymierną umiejętnością wywodzącą się z inteligencji emocjonalnej, której wynikiem są wybitne osiągnięcia w tej dziedzinie, która stanowi dziedziną tej aktywności, w której młody człowiek lokuje swoje zainteresowania. Liczby dowodzą, że osoby (tu:) młode kierują swoje zdolności na rzecz zapewnienia sobie tego, co im nie służy¹³. Tymczasem osoby dorosłe wykorzystują swoją moc decyzyjną na mnożenie *zakazów i nakazów*, co w ich mniemaniu, ma zmienić nastawienie młodych i oduczyć ich używanie środków psychoaktywnych. W rezultacie, *zakazany owoc* staje się jeszcze bardziej *zakazanym owocem*, co wzbudza większe nim zainteresowanie. Napędza inteligencje młodych nie do zarzucania złego nawyku, lecz do wynalezienia coraz to nowych możliwości obejścia zakazu.

⁹ Rasfeld M., Breidenbach S., 2015, Budząca się szkoła. Wydawnictwo Dobra Literatura.

¹⁰ Gaweł-Luty E., Kojkoł J. 2008., Edukacja wobec tożsamości społecznej. Wydawnictwo HARMONIA.

¹¹ Goleman D. 1997. Inteligencja emocjonalna. Media Rodzina. Poznań (<http://www.slideshare.net/guesta0cf438/goleman-daniel-inteligencja-emocjonalna>)

¹² Gardner H. 2002. Inteligencje wielorakie – teoria w praktyce. Media Rodzina. Poznań.

¹³ Minister Zdrowia. 2010. Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015. Warszawa. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2015 rok. Urząd Miasta Szczecin. Wydział Spraw Społecznych. Szczecin. (http://bip.um.szczecin.pl/UMSzczecinBIP/files/4718DEBB8CB2408EAB1EF82E623EA11B/projekt_351.pdf)

<p>czyli jak?</p> 	<p><i>zakaz kontra efekt</i></p> <p>Jest zakaz sprzedaży alkoholu dzieciom – ale młode osoby kupują alkohol!</p> <p>Jest zakaz picia alkoholu przez osoby młode – ale uczniowie piją alkohol!</p> <p>Jest karalne rozprowadzanie narkotyków – ale młodzież ma dostęp do narkotyków!</p>
---	--

Celem opisanych w raporcie badań, realizowanych na zamówienie Polskiej Fundacji Przeciwdziałania Uzależnieniom (PFPU) jest poznawanie malej, jednak jakże ważnej części efektu naszych edukacyjnych działań, jakim jest stosunek uczniów do alkoholu i narkotyków, rozpoznanie przyczyny i próba wpływania na przyczynę. Badane są zatem realia statystycznie nielicznej grupy ludzi o mentalności X-Y-C. Badacze skupiają się na relacjach międzyludzkich, zakładając, że właśnie jakość tych relacji może popychać ucznia do alkoholu i narkotyków. Zespół badaczy dąży do przybliżenia przyczyny i zapobiegania uzależnieniom wśród młodych. Dlatego też celem niniejszych badań jest:

- pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych (alkoholu i narkotyków),
- wykrywanie przyczyn używania alkoholu i narkotyków przez młodych,
- ustalenie najważniejszych wartości respondentów,
- wykrywanie obszarów zainteresowań uczniów,
- wgląd do katalogu hobby i warsztatów, w których uczniowie chcą uczestniczyć.

<p>czyli tak!</p> 	<p><i>statystycznie rzecz ujmując:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - alkohol pije co druga osoba - narkotyki bierze co trzecia osoba - do alkoholu i narkotyków popycha (wg kolejności) chęć bycia częścią towarzystwa, potrzeba bawienia się, robienia tego co się lubi oraz potrzeba odprężania się, zabicia nudy i zapomnieniu o kłopotach itd. - najważniejsze wartości wśród ponad 200 innych to RODZINA, PIENIĄDZ i ZNAJOMI - najwięcej osób interesuje się sportem i muzyką
---	--

Najważniejsze wyniki

Częstkowe wyniki badań wg sumarycznych rezultatów odpowiedzi na poszczególne pytania ankiety zaprezentowane są w ostatniej części raportu. Wszystkie cząstkowe wyniki są ilustrowane wykresem i lakonicznym tekstowym opisem. Ankiety kodowano w programach Statistica i Excel. Ogólną bazę danych oraz wszystkie ankiety przechowuje fundacja PARTNERSTWO. Wgląd do bazy przez stronę Katedry GSiOP US

Analizie porównawczej poddano rezultaty licznych pytań oraz fakty, zaobserwowane podczas kodowania ankiet. Uznano, że przemawiały one za respondentem, za jego postawą i stosunkiem zarówno do poszczególnych pytań, jak i do całej ankiety, a także ukazywały stosunek młodego człowieka do „innych”. Przykładowo:

- Pytanie 6 i 17. Respondent zaznaczając odpowiedź „b” oraz „j”, miał przejść do pytania 17 i 22. Obserwowano czy i na ile stosuje się on do tej sugestii oraz jakie są inne wyniki respondentów stosujących się i niestosujących się do zasugerowanego przejścia do innego pytania.

Pytanie 6. Czy spożywasz alkohol?

- a. Tak
- b. Nie [przejdź do pytania 17]

Pytanie 17. Jakie substancje psychoaktywne próbowałeś/aś

- a. marihuana
- b. amfetamina
- c. LSD
- d. kokaina
- e. heroina
- f. środki farmaceutyczne
- g. dopalacze
- h. coś..., jednak nie wiem co
- j. nie próbowałem/am [przejdź do pytania 22]

- Pytanie 1 i 2 zawiera postulat, że można zaznaczyć max 3 odpowiedzi oraz pytanie 15, 21 – max 1 odpowiedź. Obserwowano, czy respondent stosuje się do narzuconej maksymalnej ilości możliwych do wyboru odpowiedzi oraz jakie są inne wyniki osób przekraczających dozwoloną liczbę odpowiedzi.
- Pytanie 1, 2, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 24 i 25. Wykaz odpowiedzi do wyboru umożliwia respondentowi dopisanie własnej odpowiedzi, jeśli takowa nie znalazła się w proponowanych do wyboru odpowiedziach. Wśród respondentów są osoby, które zamiast zaznaczyć „inne (napisz, jakie)” by móc uzupełnić we wzorze

ankiety zaproponowany wykaz własnej odpowiedzi, pozostawiają ręcznie dopisane komentarze o umysłowych zdolnościach autorów ankiety lub dopisują, że „żadne z podanych” albo wybierając odpowiedź „inne (napisz, jakie)”, w odpowiedzi wpisują wyraz „inne”. Są też przypadki, gdy respondent z przygotowanego do wyboru wykazu odpowiedzi nic nie wybiera, natomiast w miejscu „inne (napisz, jakie)” dopisuje to, co znajdowało się w wykazie odpowiedzi do wyboru (np. w pytaniu 1 ręcznie dopisano „muzyka”, „komputer”, „samochody” – chociaż miał do wyboru motoryzację itd.).

Pytanie 1. Jakie są Twoje zainteresowania? [zaznacz max 3 odpowiedzi]

a. Muzyka	b. Sport	c. Gry komputerowe	d. Książki
e. Filmy	f. Internet	g. Taniec	h. Motoryzacja
i. Teatr	j. Kino	k. Inne /napisz jakie/ _____	

Pytanie 2. Jak spędzasz czas wolny? [zaznacz max 3 odpowiedzi]

a. Oglądam telewizję	b. Siedzę przed komputerem
c. Spotykam się z kolegami/ znajomymi	d. Spędzam czas z najbliższą rodziną
e. Uprawiam sport	f. Słucham muzyki
g. Z dziewczyną / z chłopakiem	h. Inne / napisz jakie?/ _____

Pytanie 15. Gdzie najczęściej spożywasz alkohol? [zaznacz 1 odpowiedź]

a. w pubie/ barze	b. u kolegi	c. na ulicy/ osiedlu
d. w parku	e. w szkole	f. w domu
g. w miejskiej komunikacji	h. na dyskotecę	i. w innym miejscu - wpisz gdzie _____

Pytanie 21. Jak często spożywasz środki psychoaktywne? [zaznacz 1 odpowiedź]

a. Codziennie	b. Kilka razy w tygodniu
c. Raz w tygodniu	d. Kilka razy w miesiącu
e. Raz w miesiącu lub rzadziej	f. Tylko raz spróbowałem/am

- Pytanie 21 ma zamiar wyjaśnić jak często respondent spożywa środki psychoaktywne. Wśród respondentów znalazła się nieliczna grupa, która częstotliwość spożywania narkotyków nie mierzy w czasie, lecz uzależnia od – jakby – stanu ducha i spekuluje zaufaniem rodzica. Na marginesie ankiety pozostawili oni informacje, że rodzic jest lekarzem i że ilekroć dziecko powie, że jest chory, rodzic wypisuje receptę na przeciwbólne środki farmakologiczne, które później służą, jako środek odurzający.

Wypełnione ankiety wielokrotnie zawierały graficzne ozdoby i ręcznie dopisane komentarze. Parokrotnie okazały się one pouczające! Zwłaszcza, gdy respondent swoim komentarzem poruszył sprawę „zaufania” (pytanie 21) lub poprawił zadane pytanie (pytanie 23).

- Pytanie 23 służy do poznawania opinii respondentów o szkodliwości picia alkoholu i spożywania środków odurzających do pełnoletności. Autorzy ankiety wiedzą, że nie wolno łączyć pytań; uważają oni, że każdy odurzający środek ma negatywny wpływ. Respondenci są innego zdania. W ich opinii alkohol nie wpływa źle, a narkotyki – owszem. Tym samym sugerują oni, że to pytanie należy rozdzielić.

Pytanie 23. Czy Twoim zdaniem picie alkoholu i spożywanie środków odurzających do pełnoletności wpływa negatywnie na organizm i układ nerwowy:

a. tak b. nie c. nie wiem

Obserwacja poszczególnych ankiet oraz całościowej bazy danych zaowocowały licznymi wnioskami. Wszystkie usystematyzowano w dwóch grupach. Pierwsza z nich portretuje respondenta, druga – pozwala sugerować o przyczynach spożywania przez młodych alkoholu i narkotyków. Badania wykazały, że owe przyczyny mieszczą się w szeroko rozumianym procesie „uczenia się” oraz w specyficznym traktowaniu przez respondentów zarówno siebie, jak i starszych z ich otoczenia, co odwołuje się do zasad komunikacji interpersonalnej. Zespolecie licznych zajęć w dwóch typach warsztatów jest efektem sprowadzania wszystkich wyników badań do dwóch najważniejszych rezultatów: **1)** opisujących respondenta oraz **2)** sugerujących o problemach procesu uczenia się i komunikacji z rówieśnikiem i dorosłym.

1) Statystyczny wynik badań dowodzi, że co drugi uczeń pije alkohol (pytanie 5, 6, 10), a co trzeci – bierze narkotyki (pytanie 17, 21). Prawie zawsze osoba bliska młodego respondenta wie lub domyśla się, że młody człowiek próbuje bądź stosuje środki psychoaktywne (pytanie 7, 20) lub sam jest częścią grupy, z którymi młodzi piją (pytanie 12, 13). Akt „brania” uczeń dokonuje najczęściej w miejscu publicznym (dom, szkoła, ulica, kawiarnia, dyskoteka), jakby miał społeczne przyzwolenie (pytanie 9, 15, 19). Młode osoby nie ukrywają się i nie szukają *potajemnego* i *bezpiecznego* miejsca, gdy piją (lub biorą narkotyki). Gdyż alkohol i narkotyki **stwarzają uczniom alternatywną formę spędzania „wolnego czasu” w poszukiwaniu „zabawy”, „bliskości”, „rozumienia” oraz „akceptacji”** (pytanie 14).

Zakładając, że dorośli chcą ZAPOBIEGAĆ UZALEŻNIENIU, a nie pokazywać swoją moc wynikającą z faktu, że respondent to młoda osoba o niepełnych prawach, to niewyobrażalnie duże znaczenie ma **stworzenie dla uczniów przeciwwagi utrwalającego się ostatnio sposobu spędzania wolnego czasu i przygotowanie dla osób w wieku respondentów takiej pozaszkolnej oferty, którą młodzi wybiorą bez przymusu!** W tym celu sformułowano wykaz warsztatów dla gimnazjalistów i licealistów.

2) Problem uzależnienia wśród młodych nie powstaje bez udziału dorosłych. Wynika to zarówno z obecnych (Pytanie 7, 9-a, 12-a,b, 13-a, 15-f, 20, 22; także: 8 i 18) i innych badań, raportów czy z literatury przedmiotu o stanie szkolnictwa¹⁴, jak i ze stwierdzenia Floriana Znanieckiego¹⁵: *Człowiek jest twórcą i zarazem integralną częścią swej kulturowej codzienności*. Zaś Edward T. Hall – antropolog kultury – pisał, że pojęcia komunikacji i kultury są nierozłączne: *Kultura jest Komunikacją i Komunikacja jest Kulturą*¹⁶. Z jego dalszych rozważań wynika, że *kultura w której żyjemy, określa sposób w jaki się komunikujemy, a sposób komunikowania modyfikuje naszą kulturę*¹⁷. Komunikacja międzyludzka, z jednej strony stanowi wiedzę o kulturze, a z drugiej strony jest zjawiskiem ze sfery porozumienia się. Oznacza to rozpatrywanie biorących w niej (tj. w komunikacji) udziału partnerów oraz kontekstu, w jakim komunikacja jest zakotwiczona. Determinowana jest ona

¹⁴ Galor Z., Goryńska-Bittner B., Kalinowski S., 2014. Życie na skraju – marginesy społeczne wielkiego miasta. Bielefeld. Mazurkiewicz G., 2011. Ewaluacja w nadzorze pedagogicznym. Refleksje. Wyd. UJ. Kraków. Słowińska S., 2011. Dyskursy młodych Andragogów. Wyd. Uniwersytetu Zielonej Góry. Zielona Góra. Jasińska M., 2012. Raport końcowy dot. konsumpcji substancji psychoaktywnych, w szczególności alkoholu i narkotyków przez mieszkańców Szczecina. Raport zrealizowany na zlecenie Urzędu Miasta Szczecin. Szczecin (http://bip.um.szczecin.pl/UMSzczecinFiles/file/Raport_M_Jasinska_060812x.pdf).

¹⁵ Hałas E., 2010:144, Kulturowe źródła podmiotowości. W: Hałas E., Kojdera A., (red.). Socjologia humanistyczna Floriana Znanieckiego – przesłanie dla współczesności. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego. Warszawa.

¹⁶ Hall E. T., 1987:200, Bezgłośny język. PIW. Warszawa.

¹⁷ Szopski M. 2005:5. Komunikowanie międzykulturowe. Warszawa.

przez szereg cech, do których zalicza się: osobowość, umiejętności komunikacyjne, tolerancję, akceptację innych, zrozumienie dla ludzi odmiennych (tu:) wiekowo, zawodowo i generalnie kulturowo¹⁸. Podejście takie jednoznacznie ukierunkowuje naszą uwagę na rangę nadawaną powszechnie gloszonym ideom równości i tolerancji wobec wszelkiej odmienności, (w tym – wiekowej). Edward T. Hall odnotował również, że *funkcją procesu uczenia się (tj. edukacji) jest przystosowanie człowieka do kultury*. Toteż należałoby **traktować komunikacje, jako:**

- **wzajemne wpływanie (tu:) młodych i starszych na siebie, gdyż poprzez ten proces kształtują oni wzajemne zachowania i postawy innych osób** (tu: respondentów).
- **nośnik składników kultury, modyfikujących rdzenie kultur rodzinnych oraz jako determinant problemów społecznych, powstających na gruncie różnic pokoleniowych – tj. kulturowych.**

Młody człowiek wzoruje się na osobach tworzących jego środowisko i pełniących ważną rolę w procesie kształtowania jego osobowości¹⁹. Dla młodego respondenta zaobserwowane we własnym środowisku zachowanie się starszych oraz rówieśników, ich relacje między sobą oraz jakość nieustająco zachodzącej komunikacji jest niebagatelnym źródłem informacji do naśladowania i do uczenia się modelu zachowań. Stąd niebagatelne znaczenie ma oferta skierowana do dorosłych z najbliższego otoczenia uczniów i do grup mieszanych. Do takiej należą zaproponowane eksperymentalne warsztaty. Powinny one przywrócić tradycje rozmawiania, co zostało utracone. Współczesne pokolenie, jakkolwiek je nazwiemy (X-Y-C lub jeszcze inaczej), czuje się swojsko w otoczeniu szybkich innowacji technologicznych, w których większość ludzi żyje i jest „obywatelami” świata. Ten stworzony przez nas świat technologiczny jest już światem

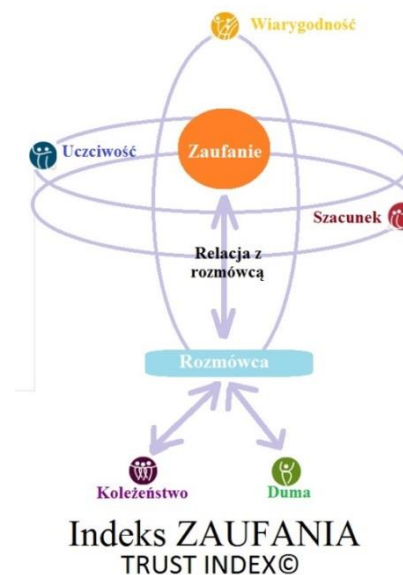
¹⁸ Ratajczyk M. 2006:12. Komunikacja międzykulturowa – wybrane zagadnienia. W: M. Ratajczyk (red.), *Pomiędzy kulturami. Szkice z komunikacji międzykulturowej*. Wrocław.

¹⁹ O wpływie alkoholu na становienie się osobowości młodego człowieka dowodzi m.in. „rozpoznane uzależnienie własne lub kogoś bliskiego” jako coś, co na ogół oddziela dwa okresy w życiu młodych narratorów (s. 76). Wielu z nich czuje się stygmatyzowanym „do dzisiaj i nadal, w pewnym sensie osamotnieni, zmagają się z nimi, poszukując własnej tożsamości” (s. 79). Przebywają oni w stanie zawieszenia (*floating*). A. Bron (2006. *Rozumienie uczenia się w teoriach andragogicznych, Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja*. Nr. 4) określa ten stan jako stan, w którym człowiek czuje się niejako zawieszony w próżni na skutek różnego rodzaju zawirowań życiowych, trudności osobistych i emocjonalnych, poznawczych i fizjologicznych, albo ich kombinacji. Rozłam psychiczny, emocjonalny lub poznawczy wywołuje zawieszenie – stan, kiedy nie mamy dość wiedzy i nie możemy dokonać rozstrzygającego wyboru, stajemy się bezradni. To brak poczucia bezpieczeństwa, możliwości wpływania na własne życie, a nawet poczucie utraty tożsamości. Pojawiać się może w sytuacjach, gdy dorosły stoi na rozdrożu i musi zdecydować, co robić i jak postępować dalej, ale też, gdy doświadcza zupełnie nowej sytuacji w swoim życiu (zmiana miejsca pracy, rozpoczęcie nauki na studiach wyższych, wyjazd do innego kraju). Stan ten może towarzyszyć człowiekowi, gdy konfrontowany jest z nową kulturą i środowiskiem i gdy do nich nie pasuje, a w zetknięciu z nowymi warunkami tożsamość i role, których się od niego oczekuje, stają się niejasne.

społecznym, który wykonany został niezwykle szybko i prawdopodobnie w tak dramatycznie krótkim czasie, że człowiek nie oswoił się jeszcze z jego specyfiką. Dawne tradycje umykają, a nowych jeszcze nie ma. Pomocne może się okazać „przywracanie” nie wczorajszego dnia, lecz wczorajszej umiejętności rozmawiania. O tym, czy dana osoba – starsza lub młoda – odniesie sukces w swoim działaniu, nie decydują tylko doświadczenia, ani edukacja, czy nawet wysoki poziom intelektualny. Sukces w sytuacjach społecznych w dużej mierze przypisuje się specyficznym cechom osobowości, które odgrywają bardzo dużą rolę w relacjach społecznych. Są to pozazmysłowe cechy osobowościowe, takie jak: zdolność motywacji i empatii, optymizm, umiejętność utrzymania kontaktów międzyludzkich²⁰.

Celem eksperymentalnych warsztatów ma być:

- a) budowanie Indeksu ZAUFANIA i interpretacja jego elementów na przykładach doświadczonych przez uczestników empirycznie,

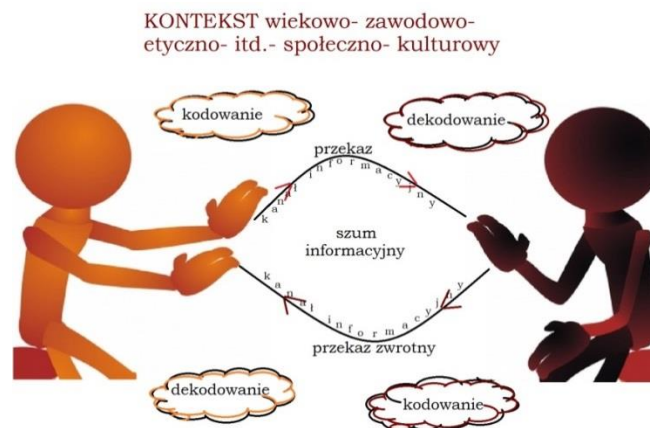
²⁰ Bereziewicz E. 2004. Inteligencja emocjonalna jako kluczowa wartościowa droga do sukcesu w kontaktach międzyludzkich. Wydawnictwo UMCS. Lublin. (http://www.rsi2004.lubelskie.pl/doc/sty5/art/Bereziewicz_E_art.pdf)

b) wyrobienie w miarę pełnej wizji własnych umiejętności oraz własnej osoby, a także interpretacja mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń przy zmieniających się celach,

SWOT mojej osoby i mojego życia

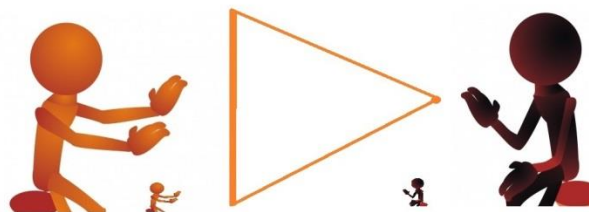

c) wypracowanie umiejętności postrzegania sytuacji w kontekście poprzez interpretowanie przez uczestników poszczególnych elementów schematu oraz „podstawiając siebie” raz w roli nadawcy, a innym razem – odbiorcy,

d) przećwiczenie sytuacji, gdy postrzeżenie tego samego faktu (np. trójkąt) zależy od pozycji obserwacji,

Punkt widzenia zależy od punktu (siedzenia) obserwacji

Osoby po jednej i drugiej stronie wiedzą, że patrzą na ten sam obiekt.

-   - Na co patrzysz?
-   - Patrzę na "kropkę".
-   - Ty patrzysz nie na "kropkę" lecz "linie"!
-   - Jesteś w błędzie, bo ja wiem na co ja patrzę!
-   - To Ty jesteś w błędzie. Musisz się nauczyć, że chociaż linia składa się z kropek, to jednak linia to linia a kropka to kropka. Zatem, na co patrzysz?
-   - Patrzę na "kropkę" i przestań mnie pouczać!
-   - Masz wadę wzroku. Idź do okulisty. Trzeba Ciebie wyleczyć!
-   - To Ty masz wadę! Idź do lekarza.... może do psychiatry....

PYTANIE:

Na czym polega błąd?

Dlaczego osoby po jednej i drugiej stronie nie mogą się porozumieć?

Czy to wada wzroku czy psychiki?

ODPOWIEDŹ:

Osoby nie mogą się porozumieć ponieważ żadna nie dopuszcza:

- po pierwsze: że oboje mają rację,
- po drugie: że przed osądem i dokonaniem oceny należy ujrzeć fakt z perspektywy rozmówcy,
- po trzecie: że fakt należy poznać nie tylko w 2D, lecz również w 3D i więcej D.

    Można obserwować:

    tylko z jednej strony

    albo z każdej strony

    bądź również z góry i z dołu,

    a także w czasie.

e) usprawnienie komunikacji między stronami: dorosły-dorosły, dorosły-młody, młody-młody poprzez zrozumienie barier skutecznej komunikacji na podstawie ich interpretacji w świetle empirycznie doświadczonych przez „siebie” sytuacji, będąc w pozycji – raz nadawcy, a innym razem - odbiorcy,

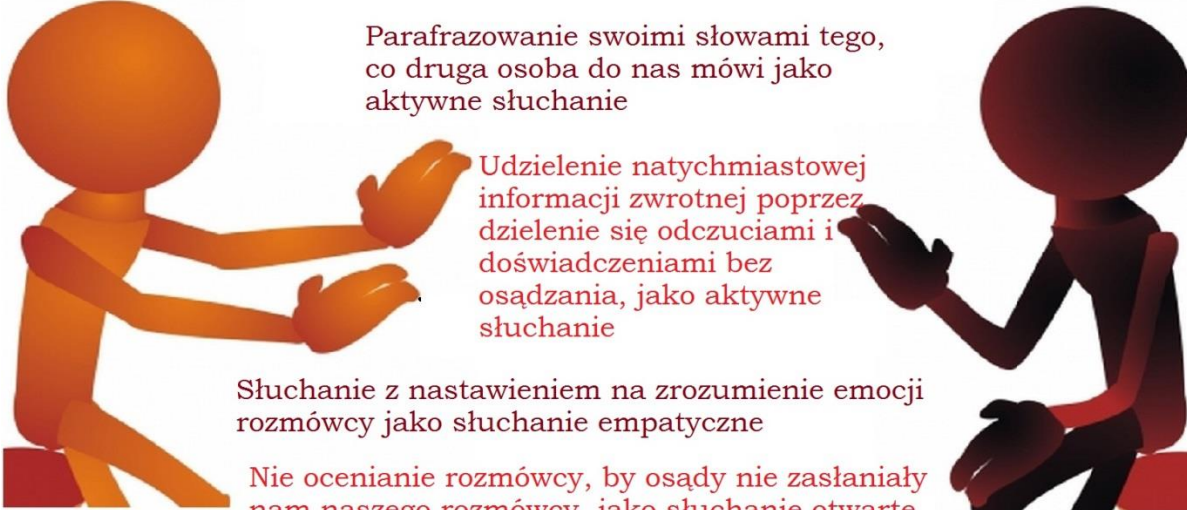

Zrozumienie komunikatu / przekazu zawartego w wypowiedzi utrudnia:

- Percepcja
 - Wybiórczość uwagi
- Brak umiejętności przyjmowania perspektywy rozmówcy (decentracja)
 - Różnice kulturowe
 - Stereotypy
 - Samopoczucie
 - Mowa równoległa, gdy rozmówcy prowadzą równocześnie dwa wątki, nie słuchając siebie nawzajem

f) uświadomienie sobie bodźców ułatwiających i utrudniających komunikację dokonując tego na przykładzie realnie rozgrywanej sytuacji i poprzez wyobrażenie siebie w tych samych faktach w pozycji nadawcy i odbiorcy,

Komunikacje ułatwia

Precyzowanie przez zadawanie pytań jako aktywne słuchanie

Parafrazowanie swoimi słowami tego, co druga osoba do nas mówi jako aktywne słuchanie

Udzielenie natychmiastowej informacji zwrotnej poprzez dzielenie się odczuciami i doświadczeniami bez osądzania, jako aktywne słuchanie

Słuchanie z nastawieniem na zrozumienie emocji rozmówcy jako słuchanie empatyczne

Nie ocenianie rozmówcy, by osądy nie zasłaniały nam naszego rozmówcy, jako słuchanie otwarte

Zwracanie uwagi na integracje słów i emocji, jako słuchanie świadome

Komunikacje utrudnia

Percepcja
 Wybiórczość uwagi
 Brak umiejętności przyjmowania perspektywy rozmówcy (decentracja)
 Różnice kulturowe
 Stereotypy
 Samopoczucie
 Mowa równoległa, gdy rozmówcy prowadzą równocześnie dwa wątki, nie słuchając siebie nawzajem

Filtrowanie (słuchamy wybiórczo, filtrujemy informacje)

Porównywanie (oceniamy czy porównujemy siebie z rozmówcą)

Skojarzenia (treść wypowiedzi rozmówcy wywołuje skojarzenie, w którym się zagłębialiśmy)

Przygotowywanie odpowiedzi (myślimy, co za chwilę odpowiedzieć, choć staramy się wyglądać na zainteresowanych)

Domyślanie się (usiłujemy zgadnąć, co rozmówca ma „naprawdę” na myśli)

Osądzanie (w trakcie rozmowy osądzamy i reagujemy schematycznie)

Utożsamianie się (cokolwiek mówi rozmówca, odnosimy do własnego życia i osądzamy w kontekście własnych doświadczeń)

Udzielanie rad (słuchamy tylko początku, szukając rady dla rozmówcy)

Gaszenie jako sprzeciwianie się (wygłaszamy sarkastyczne uwagi, które zniechęcają rozmówcę do kontynuowania rozmowy)

Dyskontowanie jako sprzeciwianie się (słyszymy komplement i wyliczamy wszystko, co może obniżyć jego wartość)

Przekonanie o swojej racji (podnosimy głos, atakujemy, by obronić własne stanowisko. Przejawia się w tym niezdolność przyjmowania krytyki i brak zgody na inny punkt widzenia)

Zmiana tematu (obracamy wypowiedź rozmówcy w żart lub zmieniamy temat)

Zjednywanie (słuchamy na tyle, by nie zgubić wątku, ale tak naprawdę w ogóle się nie angażujemy)

g) wyrobienie umiejętności świadomego postrzegania procesu edukacji w formacie trójdzielnym, zaakceptowanie, obok szkolnych lekcji i podręczników, siebie i własnego zachowania oraz ulicy i wypowiedzianych w mediach komunikatów, jako SKRYPTU do nauki o kształtowaniu osobowości młodego człowieka. Aby służyć człowiekowi, edukacja nie może być realizowana w warunkach anarchii, lecz powinna płynąć uregulowanym korytem, okresowo zaś – być kierowana. Ponadto, gdy nauczyciel przekazując treść uwzględniając podstawowe zasady komunikacji, może mieć większą pewność, że osoba ucząca się przyjmie większy procent przekazywanej informacji. Tę zasadę ilustruje rycina „stosunek wypowiedzi do odbioru”, która została wykonana na podstawie fundamentalnej pracy pod tytułem „Mózg, język, zachowanie”²¹.

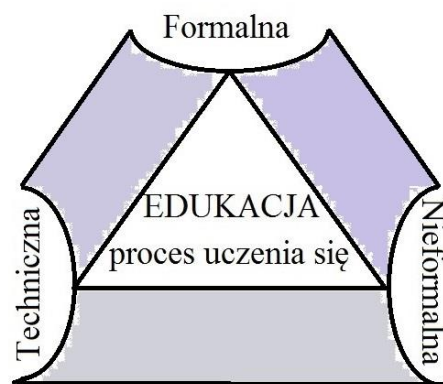
Rysunek „Tryptyk Edukacja” jest schematycznym zapisem procesu uczenia się. Ukazuje w antropologii kultury opisany sposób ujarzmienia i systematyzacji złożonego procesu „uczenia się” dzieląc zagadnienia mu podlegające między edukacją formalną, techniczną i nieformalną.

²¹ Kaczmarek B. L. J. 1998. Mózg, język, zachowanie. Wydawnictwo UMCS. Lublin.

Tryptyk EDUKACJA

Zadaniem jest przekazywanie wiedzy nauczyciel-uczeń. Nie zależy od zdolności ucznia, lecz od inteligentnej analizy i prezentacji materiału.

Zadania są z natury dwojakie:
tak-nie, słuszne-niesłuszne

Zadaniem jest naczucie dokonywanie wyboru między różnymi modelami, który ma być naciadowany.

Między rodzajami edukacji ma być zachowana równowaga.

Przy wyważeniu tematów, edukacja:
- formalna buduje zasady,
- techniczna uczy funkcjonowanie w zbiorowości,
- nieformalna zapewnia samodzielność,

Rozbudowanie listy zagadnień edukacji:
- formalnej grozi indoktrynacja,
- technicznej prowadzi do utraty samodzielności,
- nieformalnej zagraża anarchia.

Funkcje edukacyjną pełni:

Rodzic - Dom - Rodzina - Ulica - Sąsiedztwo.

Każda, powołanaw tym celu , instytucja.

Nośniki nagromadzonej i zapysanej wiedzy.

EDUKACJA każdorazowo pozostaje trójdzielna

Konfiguracja tematów/zagadnień z zakresu uzależnienia i proponowanych warsztatów wg edukacji:

- **FORMALNEJ** [uczy się dzięki nakazom i admonicji. Z d a n i a e d u k a c j i f o r m a l n e j s ą z n a t u r y d w o j a k i e : t a k - n i e , s ł u s z n e - n i e s ł u s z n e . D o ś w i a d c z o n y n a u c z y c i e l k s z t a l t u j e m n i e j d o ś w i a d c z o n e g o a d e p t a w e d l e w z o r c ó w , k t ó r y c h s a m n i g d y n i e k w e s t i o n o w a ł . T o s a m o r o b i ą r o d z i c e p o p r a w i a j ą c d z i e c i , g d y i c h u c z ą , ż e n i e w o l n o w k ł a d ą p a l c ó w d o k o n t a k t u , a a l k o h o l i n a r k o t y k i b r a n e w o k r e s i e d o j r z e w a n i a s p o w a l n i a j ą r o z w ó j f i z y c z n y i u m y s ł o w y , l u b n a u c z y c i e l e – g d y u c z ą u c z n i ó w a l f a b e t u c z y t a b l i c z k i m n o ż e n i a a l b o w y k a z u n a p o j ó w a l k o h o l o w y c h i n i e a l k o h o l o w y c h , b ą d Ź l e c z n i c z y c h i o d u r z a j ą c y c h w ł a ś c i w o ś c i n a r k o t y k ó w . O s o b a

uczni nie musi wiedzieć „dlaczego” litera „a” jest literą „a” bądź „2 razy 2 jest 4” albo dlaczego piwo jest alkoholem bądź morfina czy marihuana jest lekarstwem dla chorych, lecz musi zapamiętać, że właśnie „tak jest”.

Uczymy się wzorców formalnych wówczas, gdy popełniamy błąd i ktoś nas poprawia.

Prawo zwyczajowe, w pewnym sensie, jest „podręcznikiem” formalnej edukacji przyspasabiającej poszczególne osoby do życia wśród ludzi o konkretnej kulturowej mentalności. Z niego wyrasta prawo kodyfikowane, które rozpowszechnia się i działa na danym obszarze i któremu podlegamy wszyscy, niezależnie od własnych przekonań. Prawo egzekwuje stosowanie się ludzi do ustalonych formalnych norm.

Na eksperymentalnych warsztatach należy ustalić wachlarz zagadnień, które powinny być jednoznacznie przyjmowane przez wszystkich (np. wyżej wklejane schematyczne opisy zasad komunikacji): przez młodych od starszych i przez starszych od młodych.

Osoby:

- starsze powinny przy tym mieć świadomość, że osoby młode to pokolenie wychowujące się na komiksach; w animowanych rysunkami opowiadaniach tekstowe zapisy są bardzo oszczędne. Kontekst sytuacyjny, wyraz twarzy, usytuowanie galek oczu staje się najważniejszym nośnikiem tworzącym treść przekazu. Młoda osoba, wielokrotnie sam o tym nie wiedząc, potrafi „zgadywać” prawdziwą treść, która niekoniecznie wynika z wypowiedzianych werbalnie zdań.

- młode powinny przy tym pamiętać, że w miejscu, do którego wracają analogowo i gdzie wspólnie funkcjonują wiekowo-społeczno-ekonomiczno-kulturowo zróżnicowane osoby, należy budować relacje analogowe, oparte na niekwestionowanych przez wszystkich zasadach; zasady te, muszą być trwałe).

- **TECHNICZNEJ**[zaczyna się od błędów i poprawek, ale używa się tu innego sposobu tłumaczenia, na czym polegał błąd. W odróżnieniu od edukacji formalnej, osoba ucząca tłumaczy i prezentuje osobom uczącym się inne możliwości rozwiązywania problemu. Edukację techniczną można porównać z jednokierunkową jezdnią: wiedza jest przekazywana od uczącej do uczącej się i formułowana w sposób wyraźny. Poprzedza ją często analiza logiczna, a proces nauczania ma przemyślaną, zborną formę. W pewnym stopniu zależy ono od zdolności ucznia i wyboru modeli do naśladowania, w większym zaś od inteligentnej analizy i prezentacji materiału.]

(Na eksperymentalnych warsztatach można ustalić i omawiać zagadnienia, które powinny być wyłożone a) przez młodych dla starszych i b) przez starszych dla młodych. Omawiane mogą być poszczególne zagadnienia POZA jednak nie PONAD prawem, jak również poszczególne wartości, z czym są one kojarzone przez osoby biorące udział w warsztatach. Przy czym, warto pamiętać, że wspomniana wyżej „jednokierunkowa jezdnia” nie jest osiedlową drogą, lecz super-arterią szybkiego ruchu, wzdłuż której w kilku pasmach poruszają się różnorakie pojazdy jednocześnie).

- **NIEFORMALNEJ** jest zupełnie inna niż formalna czy techniczna. Podstawowym jej czynnikiem jest model, który w konkretnej sytuacji ma być naśladowany. Przedmiotem nauczania jest całość powiązanych ze sobą zachowań, często przy tym naśladowany i naśladowujący nie wiedzą, że ktoś tu się czegoś uczy. Mogą też nie zdawać sobie sprawy, że naśladowane zachowania mają swoje reguły i wzorce].

(Na eksperymentalnych warsztatach należy ustalić ciąg zagadnień, które powinny być omawianie, a raczej debatowane przez uczestników warsztatu. Przedmiotem debaty może stanowić opisany na warsztatach problem z perspektywy modelowego zachowania osoby o mentalności X-Y-C. Należy przy tym pamiętać, że jedna z zasadniczych różnic pokoleniowych XXI wieku jest to, że do rozwiązywania problemu w jednym przypadku jest potrzebna wyłącznie wewnętrzna zgoda i techniczne umiejętności jak problem rozwiązać, w drugim przypadku zaś – konieczne jest pokonanie również zewnętrznych czynników. Anthony Giddens nazywa to samozwrotnością (tu:) decyzji).

Każdy wyżej przedstawiony schemat i każde hasło podane na schemacie – „składowe komunikacji”, „podstawowe zasady komunikacji”, „przeszkody w skutecznym komunikowaniu się”, „komunikacje ułatwia”, „komunikacje utrudnia”, „metoda strusia”, „SWOT mojej osoby i mojego życia” – wyznacza jedynie obszar tematyczny, który powinien być omawiany i rozjaśniany poprzez rozmawianie i debatę między uczestnikami.

Warsztaty dla uczniów – alternatywna forma spędzania wolnego czasu

Jeden z pięciu celów badań to *wgląd do katalogu hobby i warsztatów, w których uczniowie chcą uczestniczyć*. Cel ten ma szczególne znaczenie dla PFPU. Fundacja, której głównym dążeniem jest zapobieganie uzależnieniom poprzez dawanie młodym pasji, nie musi eksperymentować. Respondenci podpowiadają, co lubią, w jakich warsztatach chcą uczestniczyć (pytanie 25) i kogo chcą poznać (pytanie 24). Do pożądaných przez respondentów zajęć należą:

- a. zajęcia sportowe identyfikowane przez młodych jako *cool*.
- b. warsztaty StreetArt'u (graffiti).
- c. warsztaty muzyczne (beatboxing).
- d. warsztaty teatralne (TeatrNieAktorów).
- e. zajęcia i warsztaty związane z IT: informatyka, programowanie, grafika komputerowa, e-sport²², animacja manga anime²³.
- f. warsztaty z ASG²⁴.
- g. warsztaty artystyczne (śpiew, taniec, fotografia).
- h. zajęcia związane z gotowaniem i odnową biologiczną.
- i. spotkanie z idolem²⁵.
- j. zajęcia z symulatorem wpływu środków psychoaktywnych na precyzję podejmowanych działań.

²²e-sport – tj. sport elektroniczny – dyscyplina sportu nieolimpijskiego, w której przedmiotem działań zawodników są gry komputerowe. Rywalizacja między zawodnikami odbywa się w internecie poprzez tabletowe i video gry.

²³mangaanime – tj. japońska animacja, japoński komiks; sposób ozdabiania rycin i innych form sztuki użytkowej techniką szybkiego i lekkiego wykonania obrazu i rysunku.

²⁴ASG (AirSoftGun) – ćwiczenia taktyczne i treningi w grupach paramilitarnych (np. na strzelnicy), korzystając z replik broni palnej przeważnie w skali 1:1, strzelające najczęściej plastikowymi kulkami. (Kulki metalowe są zakazane w przeważającej większości środowiskach i imprezach airsoftowych). Repliki wykorzystywane są podczas rozgrywek airsoftowych. W myśl polskiego prawa repliki ASG nie są bronią i pozostają one zabawkami lub urządzeniami rekreacyjno-sportowymi, gdyż energia pocisku jest bardzo mała.

²⁵Niepelna lista polskich autorytetów, z którymi uczniowie chcieliby się spotkać: **sportowców**: J. Błaszczkowski, R. Lewandowski i J. Kowalczyk; **muzyków**: Popek, K. Krawczyk, O.S.T.R., A. Chylińska, E. Farna, R. Riedel; **artystów**: K. Ibisz, O.S.T.R., A. Sapkowski, B. Linda, M. Daniec; **aktorów**: C. Pazura, M. Kożuchowska, M. Żmuda-Trzebiatowska, T. Karolak, M. Żebrowski, B. Szyk, B. Linda; **inne**: J. Korwin-Mikke, A. Małysz, R. Kubica, M. Wojciechowska, M. Malitowski, N. Siwiec, Tata.

Eksperymentalne warsztaty dla dorosłych i grup mieszanych (usprawnia komunikację)

- a. Jak mówić, żeby nas słuchali.
- b. Jak słuchać, żeby do nas mówili.
- c. Dorosły! Zastanów się jaki przykład dajesz młodemu?
- d. Młody! Zastanów się czy zawsze warto wzorować się na dorosłych?
- e. Stwórzmy POLSKO-POLSKI słowniczek.
- f. Jak pozbyć się syndromu STRUSIA.

Chowając głowę w piasek

METODA STRUSIA oddaje postawę człowieka, który uważa, że "problemu nie ma gdy go nie widzę". To osoba, która buduje swoje stanowisko, swoją opinie, swój pogląd pomijając zawarte w obserwacji całkiem realne FAKTY. Chociaż uporczywie powtarza zachowanie sprzeczne z rzeczywistością, nieraz łamie normy społeczne i też prawne, ma jednak „czyste sumienie”

Nazwa pochodzi od nazwiska lekarza pochodzącego z Poznania. W XVI wieku Józef Struś (Josephus Struthius 1510-1568) odkrył nową metodę badania tętna w celu precyzyjnej diagnostyki klinicznej. Brak w tamtym czasie metod lub niedostatek wiedzy z zakresu pokrewnych dziedzin nie pozwalał diagnozować stan zdrowia z uwzględnieniem tętna. Obecnie doskonale wiemy, jakie jest znaczenie, chociażby prognostyczne, zmienności rytmu serca.

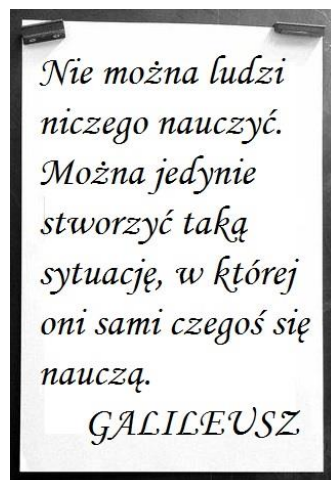
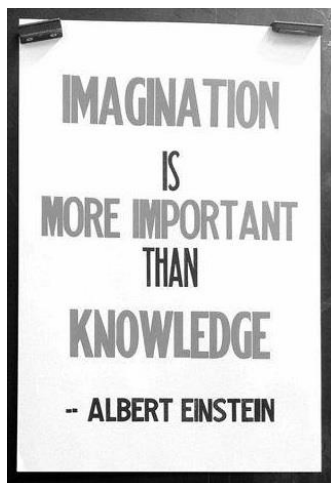
- g. Przyczyny głodu alkoholowego i narkotykowego u noworodków.
- h. A co będzie jak zrobię tak ?
- i. Jak przyspieszyć lub opóźnić rozwój fizyczny lub intelektualny.
- j. Jak powiedzieć nie – tzn. sztuka asertywności.
- k. Moje – Twoje – Nasze WARTOŚCI.
- l. Czy i jakie wartości są nam w życiu potrzebne i czemu służą?
- m. Czym dla mnie jest i co to znaczy RODZINA.

- n. Co dla mnie znaczy i czego mogę oczekiwać od ZNAJOMEGO – PRZYJACIELA – RODZINY – RODZICÓW.
- o. PIENIĄDZE – cel czy środek?
- p. Jak zwiększyć szansę bycia bogatym.
- q. Jak rozróżnić czy i co jest dla Ciebie dobre?
- r. Jak rozróżnić czy i co jest dla Mnie dobre?
- s. Zawody przyszłości.
- t. Jak wybrać przyszły zawód.
- u. Uczę się i wybieram przyszły zawód dla Siebie czy dla Rodziców?
- v. SWOT mojej osoby – SWOT mojego życia.
- w. Powiedz komuś....
- x. DOBRZE i ŹLE! DOBRO i ZŁO → co to znaczy?

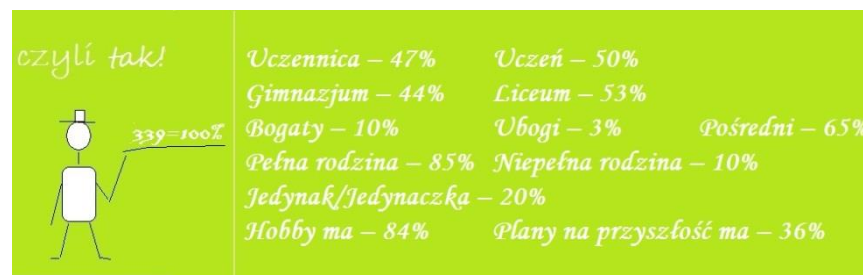
Eksperymentalne warsztaty są przeznaczone dla dorosłych z najbliższego otoczenia uczniów oraz dla grup mieszanych. Powinny one podejmować tematy o nieadekwatności podejmowanych działań z ich skutkami. Zadaniem jest rozmawianie i debatowanie o tematach tabu i trudnych, dotyczących czynów popełnianych przez dorosłych i młodych, które są niejednoznacznie interpretowane, które możliwie są poza prawem jednak nie są ponad prawem.

Celem eksperymetalnych warsztatów jest uzdrawianie komunikacji między uczestnikami warsztatu oraz ich młodymi i starszymi partnerami dialogu poprzez lepsze zrozumienie zasad komunikacji interpersonalnej oraz na wskroś odczuwanie popełnianych czynów. Zakłada się przy tym, że przyczyną nieodpowiedniej komunikacji między dorosłymi a młodymi nie jest zła intencja jednej ze stron, lecz oduczenie się prowadzenia normalnej rozmowy i brak zrozumienia tejże intencji; niewykluczone, że u podstaw braku zrozumienia intencji leży wiekowa lub środowiskowa różnica, albo odmienna mentalność osób reprezentujących generacje X-Y-C bądź jeszcze coś innego. Niezależnie od przyczyny, musi ona być wyjaśniona, albowiem dla większości młodych respondentów alkohol i narkotyki nie są celem samym w sobie, lecz substytutem bliskości, zrozumienia, akceptacji.

Portret Uczennicy i Ucznia

W wizytówce ankiety jest pytanie o płeć, rodzaj uczęszczanej szkoły, skład i status rodziny, oraz hobby i plany na przyszłość. Badania wykazały, że generalnie odpowiedzi nie różnią się wg płci. Odnosi się to w równym stopniu do hobby bądź wizji swojej osoby w przyszłości albo do zainteresowań respondentów (pytanie 1), sposobu spędzania wolnego czasu (pytanie 2)

czy miejsca i przyczyny spożywania alkoholu i narkotyków bądź wypisywania w ankiecie niecenzuralnych słów.

Na pytanie o zainteresowania (pytanie 1) oraz o sposobie spędzania wolnego czasu (pytanie 2), po trzy odpowiedzi udzielili niemal wszyscy respondenci. Gdy uczniowie wypowiadają się o tym, jak spędzają wolny czas wychodzi na to, że dość dużo czasu spędzają oni „sam na sam ze sobą i z nieznanym z ekranu” (słucha muzyki – 43%, przed komputerem - 37%, ogląda TV - 27%) lub spotykają się z kolegą/koleżanką/znajomym (65%). Właściwie nie wiadomo, co jest lepsze: a) oduczanie się kontaktu z żywą osobą czy b) praktykowanie tegoż kontaktu w gronie znajomych? Albowiem, właśnie będąc z kolegami i znajomymi najczęściej osób pije lub bierze narkotyki (pytanie 12, 13, 15, 19). **Alkohol i narkotyki – zgodnie z takim tokiem myślenia oraz na podstawie odpowiedzi na pytanie *dlaczego spożywasz alkohol* (pytanie 14)–to forma zabawy i spędzania wolnego czasu w gronie znajomych i zarazem jest to coś, co – wg starszych – jest „zakazanym owocem”.**

Trzysta trzydziestu dziewięciu respondentów podało około 200 haseł w miejscu przeznaczonym do sformułowania: *kim chce być w przyszłości*. Intencją umieszczenia tego punktu w wizytówce ankiety było uzyskanie wglądu w przyszłe zawody uczniów, by móc później ich pogrupować i zaproponować PFPU tematy do warsztatów i zajęć dla osób w wieku respondentów. Uczniowie inaczej zinterpretowali zamysł pytania o wizji „siebie w przyszłości”. Wiele osób, zamiast podawania przyszłego zawodu, napisało, że chce pozostać „sobą”, chce być „dobrym człowiekiem” i „osobą pomagającą pokrzywdzonym” bądź chce być „bogatym”, „znanym”, „słynnym”, „mistrzem”. Nie zabrakło odpowiedzi szarżujących intencje tego punktu lub też celem niektórych młodych respondentów rzeczywiście jest stać się „dilerem narkotykowym”, „kurwą” bądź „księżniczką” czy „nosorożcem”.

Zarówno dziewczyny, jak i chłopcy widzą siebie, jako sportowca, najczęściej na stadionie piłkarskim i w basenie pływackim albo w kuchni, jako kucharza czy cukiernika bądź w służbach mundurowych lub – bez podawania zawodu – w pozycji znanej, słynnej, bogatej osoby. Chociaż mało, jednak kilka osób chce reprezentować prawo, medycynę, edukację i naukę. Dobrym zagadnieniem do rozpatrzenia na warsztatach eksperymentalnych jest sytuacja, w jaki sposób po kilku latach generacja badanych będzie dzielić między sobą stanowiska na rynku pracy, co będą chronić, leczyć, uczyć. Znaczna część respondentów, zarówno gimnazjalistów, jak i licealistów, wyznaje, że nie wie, kim chce być w przyszłości.

Różnica wg płci jest nie wyraźna, gdy uczeń wymienia swoje trzy najważniejsze wartości albo odkrywa swoją fascynację drugą osobą – niektórzy panowie podają żeńskie imiona, a dziewczyny – „mój chłopak”. Mając świadomość, iż do generalizowania wyników są potrzebne pogłębione badania, i że obecne wyniki badań nie są wystarczające, warto jednak zaznaczyć, że w świadomości młodych respondentów niewystarczające miejsce zajmują stosunkowo *nowe* i *młode* zawody powiązane z postępem naukowo-technologicznym. Przykładowo, informatykiem chce zostać 4 osoby, logistykiem – 4 osoby a programistą – 1 osoba. Zawodem **Copywriter**²⁶ interesują się 2 osoby, a kolejne 2 osoby chcą zostać **Gejmerem**²⁷. Szukając na siłę wpływu płci w odpowiedziach ankietowanych, można go wychwycić w przyszłych zawodach – więcej panów wskazuje na zawody związane z IT (logistyk, informatyk itd.).

Do zawodów przyszłości, poza IT, zaliczane są takie zawody, które:

- zapewniają ludziom dbanie o wygląd (fryzjer, masażysta, kosmetolog, dietetyk, kucharz itd.),
- pozwalają przygotować własną przestrzeń zgodnie z potrzebami i zadbać o jej utrzymanie (architekt małych przestrzeni, wnętrza i zieleni, hydraulik, budowniczy itd. ale też lekarz i weterynarz albo służby porządkowe),
- przygotowują i świadczą usługi mieszkańcom starzejącej się Europy (usługi dla osób 50+)
- zapewniają rozwój i postęp (nauka i edukacja),
- umożliwiają ludziom żyjącym w świecie bez dzielących granic administracyjnych, komunikować się ze sobą (tłumacz, menadżer kultury itd.).

²⁶Copywriter – „jest twórcą pomysłu i jednocześnie redaktorem całej oferty. Pisze on teksty, które są wykorzystywane w reklamach telewizyjnych, radiowych, prasowych i innych materiałach promocyjnych (ulotki, broszury, katalogi). Mogą to być reklamy komercyjne, społeczne, a także inne przedsięwzięcia” (<http://arkadiuszpodlaski.pl/co-to-jest-copywriting-i-kim-jest-copywriter/>)

²⁷Gejmer – wg słownika Webster (<http://www.merriam-webster.com/dictionary/gamer>) – jest to ktoś, kto na wysokim poziomie i regularnie gra w internecie gry video lub tabletowe. Ktoś, kto dużo ćwiczy „ściga” w grach i „wygrywa”. Ostatnio są próby stworzenia nowej dyscypliny olimpijskiej (<http://www.pcgamer.com/esports-should-be-an-olympic-event-wow-creator/>)

Respondenci wymienili zawody odpowiednie prawie do każdej grupy zawodów przyszłości, za wyjątkiem usług dla osób starszych. Możliwie, że warsztaty eksperymentalne powinny uświadamiać młodym ekonomiczną wartość podobnych zawodów, tak jak osoby starsze stanowiące większość populacji zarówno w Polsce, jak i w UE, tworzą grupę strategicznych klientów – tj. konsumentów istniejących na rynku usług i produktów.

W załączonej tabeli „przyszłe zawody” respondentów wyliczane są w porządku alfabetycznym. Każde hasło obok ma dopisany numer. Liczba wskazuje na krotność podawania tego samego hasła w miejscu przyszłego zawodu.

Alfabetyczny wykaz przyszłych zawodów wg informacji z wizytówki: „w dorosłym życiu chcę być (wpisz, kim chcesz być _____)”			
Aktorka 9	Genetyk 1	Nie wiem 40	Siatkarka 1
Animatorka 1	Ginekolog 1	Niszczyciel głupich ankiet 1	Sławna 2
Architekt 3	Grafik komputerowy 2	Oficer 4	Sobą 2
Astronauta 3	Gwiazda porno 1	Operator koparek 1	Spawacz 1
Barman 2	Informatyk 4	Opiekun dzieci upośledzonych 2	Spedytor 1
Biznesmen 3	Inżynier 1	Organizator reklamy 1	Spelnionym człowiekiem 1
Bokser 4	Inżynier budownictwa 1	Ortopeda 1	Sportowiec 9
Być bogatym 4	Jeździectwo 1	Otworzyć schronisko dla zwierząt 1	Supermen 1
Być szczęśliwym 2	Kapitan na statku 1	Piekarz 1	Strażak 1
Być znanym 5	Kinoman 1	Piłkarz/ka 45	Stewardesa 3
Chcę być zwycięzcą 1	Kosmetolog 4	Pisarka 3	Tancerz/ka 2
Chirurg 1	Koszykarz 1	Pływak/czka 10	Tenisistka 1
Choreograf 1	Księżniczka lub jednorożec 1	Podróżnik 1	Terapeuta 2
Copywriter 1	Kucharz 15	Policjant/ka 6	Tłumacz z węgierskiego 1
Cukiernik 3	Kurwa 4	Polityk 2	Trener 6
Dietetyk 7	Kwieciarka 1	Pomagać innym ze złą przeszłością 1	Trener personalny 2
Diler narkotykowy 2	Kick-bokser 3 Lekarz 9	Prawnik 4	Trener pływania 2
Dobrym człowiekiem 3	Logistyk 4	Prezydent 1	Weterynarz 6
Chcę być kimś 1	Magik 1	Programista 1	Wędkarz 1
Ekonomista 1	Masażysta 5	Prostytutka 2	W-f 3
E-sportowiec 2	Mechanik 1	Przedsiębiorca 1	Władca wszechświat 1

Fizjoterapeuta 7	Mistrz olimpijski 2	Przewodnik turystyczny 1	Wojskowy 3
Fotograf 2	Modelka 2	Psycholog 8	Zależy od matury 1
Fryzjerka 5	Multimiliarder 4	Raper 1	Zoolog 1
Gamer 1	Muzyk 6	Ratownik 2	Żołnierz ASG i piechoty 7
Gangster 1	Nauczyciel 2	Redaktor sportowy 1	

Respondentom zadano pytanie o hobby w konkretnym celu: żeby wykryć, jakie zajęcia należy organizować, żeby przyciągnąć młodych i stworzyć im lepsze możliwości samorealizacji. Tak jak hobby to pasja, to coś, czym interesuje się osoba, co lubi i potrafi robić i co mu sprawia przyjemność.

Uczniowie mają po kilka hobby. Zdecydowana większość uczniów uwielbia sport (203 wskazań), w tym: „sport”, jako taki” (78 wskazań), „piłkę nożną” (63 wskazań), pływanie (25 wskazań) i inne dyscypliny sportu. Na drugim miejscu wg liczebności wskazań jest muzyka (67 wskazań), jednak respondent tylko kilka razy uściślił, o jaką muzykę mu chodzi. Młodzi pasjonują się tańcem, aktorstwem i grami komputerowymi. Są też osoby, których interesuje filozofia, teologia, historia, czytanie książek, pisanie i rysowanie, komputery, samochody, teatr; wiele osób jako hobby wymienia gotowanie, motoryzację, fotografie. Kilka osób gustuje w podrywaniu dziewczyn. Bardzo nieliczna grupa respondentów w miejscu hobby wskazuje LOL²⁸ i ESSA²⁹. W niektórych ankietach widnieje zapis „nie mam hobby” lub „mam hobby” albo „dziewczyny i alkohol”, „podrywanie kobiet”, „seks”. Na hobby nie wskazało aż lub tylko 15,6 % uczniów, a niespełna 2% zaznaczyło, że hobby brak.

30% jako hobby, podaje aktywności, które można uprawiać bez obecności drugiej osoby (słuchanie muzyki, książki, wędkarstwo, gra komputerowa itd.).

Załączona niżej tabela wylicza prawie wszystkie wymienione hobby respondentów posortowane malejąco. W pierwszej części tabeli uczniowskie pasje dodatkowo porządkowane są wg dyscyplin. Każde hasło z przodu ma dopisaną liczbę – jest to krotność wskazywania na to hobby.

²⁸ LOL – szeroko rozpowszechniony skrót od *Laughing and loud* (śmiejąc się głośno) lub *Lots of Laughs* (dużo śmiechu). Najczęściej używa się do wyrażania wesołej atmosfery lub gdy chce się kogoś lub czego ocenić jako sprzeczne z prawdą.

²⁹ESSA – w szkołach „essa” używa się jako „siema” lub „polecam” albo do wyrażania stanu ducha wtedy, kiedy jest ci dobrze. Essa znaczy znaczy idź do przodu, nie oglądaj się za siebie; coś w stylu nie rozgrzebuj starych dziejów, tylko z odważną twarzą idź dalej, to twoje życie i twój styl, i twoja satysfakcja. Essa, to jest stan fazy. To jest coś, jak być na imprezie, zamiast siedzieć w nudnej w grupie cicho (http://zapytaj.onet.pl/Category/027,004/2,4335948,Co_to_znaczy_ESSAD.html).

Hobby uczniów wg informacji z wizytówki i sortowane malejąco i wg dyscyplin		
78 Sport	1 Tenis	13 Taniec
63 Piłka nożna	1 Łyżwy	12 Aktorstwo
25 Pływanie	1 Kulturystryka	11 Grać gry
6 Siatkówka	1 Koszykówka	7 Książki
5 Rower	1 Korty	6 Rysowanie
5 Boks	1 Deskorolka	5 Komputer
3 Sporty walki	1 Biologia	5 Samochody
3 Piłka ręczna	1 ASG	4 Teatr
2 Siłownia	62 Muzyka	4 Podrywanie dziewczyn
2 Jazda konna	2 Gitara	4 Motoryzacja
2 Bieganie	1 Hip-hop	4 Gotowanie
1 Wioślarstwo	1 Muzyka psychodeliczna	4 Fotografia
1 Prze na przemierz	1 Śpiewanie	6 Nie mam hobby
3 Manga anime	1 Teologia	1 Literatura
3 Historia	1 Tak, mam hobby	1 Leserstwo
3 Filmy	1 Sztuki mentalistyczne	1 Kobo joga
3 Czytanie	1 Spotkanie ze znajomym	1 Kłamanie w ankietach
2 Zwierzęta	1 Składanie elektroniki	1 Językoznawstwo
2 Spanie	1 Sex	1 Język węgierski i rosyjski
2 Lizanie dup	1 Samochody prawie polne	1 Harcerstwo
2 Jeść	1 Projektowanie	1 Grafika komputerowa
2 Informatyka	1 Piszę książkę	1 Graffiti
2 Gra w szachy	1 Pisanie	1 Filozofia
2 Essa	1 Piknik	1 Fantastyka
2 Denerwowanie innych	1 Nauka	1 Dziewczyny
2 Cukiernictwo	1 Myślistwo	1 Alkohol
1 Wypełnianie ankiet	1 Motocykle	
1 Wędkarstwo	1 LOL	

Na pytanie (24) *jaka osobę – autorytet chciałbyś poznać osobiście* większość wskazuje na gwiazdy światowego kina, sportu, polityki oraz na postacie nieżyjące. Największe zainteresowanie wywołują znane osobistości ze świata sportu (60%), muzyki (48%) i generalnie związane ze sceną (41%) oraz artyści (21%). We wszystkich grupach wymieniane są również polskie nazwiska. Wykaz wskazywanych przez respondentów polskich znanych osobistości jest dla PFPU wskazówką, kogo zaprosić na spotkanie z młodym widzem.

Respondenci mogli wybierać lub wskazywać na rodzaje warsztatów, w których chcą brać udział (pytanie 25). Znaczny jest odsetek osób niewskazujących lub piszących, że w żadnych warsztatach nie chcą uczestniczyć. Wśród osób zainteresowanych warsztatami (ok 75%) najwięcej chce brać udział w spotkaniach sportowych (40%), przeważnie z piłki nożnej, boksu i siatkówki; 15% chce uczestniczyć w warsztatach z graffiti, 13% w bitboksingu i 12% w warsztatach teatralnych. Są też osoby, które chcą uczestniczyć w warsztatach tanecznych oraz komputerowych.

W ostatnim pytaniu ankiety młodych respondentów poproszono o podanie trzech najważniejszych wartości (pytanie 26). Pytanie ankietowe było tak skonstruowane, że młodzi respondenci nie mieli za zadanie wybierać, lecz napisać swoje trzy najważniejsze wartości. Założono, że deklarowane wartości wprawiają ich w działanie. Tak jak wartości pełnią rolę kryteriów wyboru dążeń ogólnospołecznych; są standardem integracji młodych ze społeczeństwem; różnicują społeczną sferę osobowości ludzkiej. Ponadto, wartości stanowią o nieprzeciętnych walorach kogoś lub czegoś. W rozumieniu kulturowym, to powszechnie pożądane w społeczeństwie przedmioty o symbolicznym charakterze oraz powszechnie akceptowane sądy egzystencjonalno-normatywne (orientacje wartościujące). Mogą nim być przedmioty i przekonania, determinujące względnie podobne przeżycia psychiczne i działania ludzi.

Dla większości respondentów RODZINA jest największą wartością (72%). W następnej kolejności uczniowie wymieniają PIENIĄDZ (28%), a potem ZNAJOMI (22%), PASJA (18%), BÓG (14%) a następnie, od 13% do 10% respondentów wskazuje na zdrowie, zabawę, miłość, przyjaciele, sport. Poniżej 10% młodych podaje szczęście, ojczyznę, przyjaźń, szkołę i różne wulgaryzmy, jako wyznawaną przez siebie wartość. Poniżej 1% osób wskazuje na życie i szacunek czy honor itd..

Obserwacja wyników badań ankietowych z perspektywy wyznawanych wartości radykalnie zmienił sposób rozumowania tychże wyników i naprowadził na pomysł zaproponowania eksperymentalnych warsztatów dla dorosłych i grup mieszanych z zakresu komunikacji.

Więcej na ten temat jest w części uzasadniającej potrzebę eksperymentalnych warsztatów. Natomiast w tym miejscu zaprezentowane są wszystkie deklarowane wartości. Są one przedstawione w trzech tabelach oraz pogrupowane według krotności wskazań oraz wskazań na pierwszym, drugim i trzecim miejscu.

WARTOŚCI DEKLAROWANE na pierwszym, drugim i trzecim miejscu oraz ich łączna krotność

Wymieniane wartości	Krotność wymieniania na miejscu			
	pierwszym	drugim	trzecim	łącznie
Rodzina	167	58	20	245
Pieniądze	14	28	52	94
Znajomi	8	33	34	75
Pasja	15	21	27	63
Bóg	24	15	10	49
Zdrowie	5	18	19	42
Miłość	14	18	14	46
Zabawa	5	13	19	37
Przyjaciele	10	22	13	35
Sport	4	11	8	23
Szczęście	3	7	7	17
Ojczyzna	3	5	8	16
Przyjaźń	3	4	5	12
Szkoła	2	1	2	5
Dagmara / Nicol / D--y	1	2	1	4
Życie	1	1	1	3
Szacunek	1	1	1	3

Pozostałe WARTOŚCI DEKLAROWANE

Wymieniane wartości	Krotność wymieniania na miejscu			
	pierwszym	drugim	trzecim	łącznie
Piłka nożna / Siatkówka / pływanie / rower		4	2	6
Chłopak		2	2	4
Nauka			3	3
Praca		1	2	3
Równość		3		3
Spokój	2		1	3
Bezpieczeństwo		1	2	3
Honor		2		2
Kariera		1	1	2
Marzenia			2	2
Spełnienie marzeń		1	1	2
Wolność	1		1	2
Wysztalcenie		1	1	2
Bycie dobrym i uczciwym	1			1
Być szczęśliwym	1			1
Muzyka	1			1
Nicość	1			1
Otoczający nas ludzie	1			1
Prawda	1			1
Realizowanie ambicji	1			1

cd. Pozostałe WARTOŚCI DEKLAROWANE

Wymieniane wartości	Krotność wymieniania na miejscu			
	pierwszym	drugim	trzecim	łącznie
Robić to, co się kocha	1			1
Wydra	1			1
Zasady	1			1
Znać swoje umiejętności	1			1
Bycie sobą		1		1
Ciężka praca		1		1
Edukacja		1		1
Inwestycje		1		1
Jedzenie		1		1
Komputer		1		1
Naród		1		1
Optymizm		1		1
Pustka		1		1
Rodzeństwo		1		1
Samodyscyplina		1		1
Samorealizacja		1		1
Samotność		1		1
Uczciwość		1		1
Bracia			1	1
Dążenie do celu			1	1
Determinacja			1	1

cd./cd. Pozostałe WARTOŚCI DEKLAROWANE

Wymieniane wartości	Krotność wymieniania na miejscu			
	pierwszym	drugim	trzecim	łącznie
Dobro			1	1
Dobrodziejstwo			1	1
Dobry byt			1	1
Dobry humor			1	1
Dom			1	1
Hobby			1	1
Kapitalizm			1	1
Koledzy			1	1
Mieć odpowiednie wartości			1	1
Motoryzacja			1	1
Pomóc innym			1	1
Samodoskonalenie się			1	1
Spełnianie marzeń			1	1
Spoleczeństwo			1	1
Sprawiedliwość			1	1
Święty spokój			1	1
Tolerancja			1	1
Zainteresowania			1	1
Ziomki			1	1
Zwierzęta			1	1
Alko/Arktyka/Melanże/ASG/Eskimo/Fajka/Kluby gobo/Narka/0.5L/Carpe diem/THC	3	5	3	11

Alkohol i narkotyki

Napoje alkoholowe i narkotyki – zdecydowanie przykuwają uwagę gimnazjalistów i licealistów. Napoje alkoholowe są bardziej rozpowszechnione wśród młodzieży. Jedynie 12% respondentów myśli, że w środowisku szkolnym nikt nie używa środków psychoaktywnych (pytanie 5). Ponadto, w ankiecie ktoś wprost wskazuje na alkohol, jako na swoją pasję, ale nikt nie wymienia narkotyków, nawet marihuany, jako swojego hobby. Nadto, w opinii respondentów ich rodzice częściej nadużywają alkoholu niż narkotyków (pytanie 22). Powstaje wrażenie, że **młoda generacja alkohol postrzega, jako część bytu codziennego, wręcz nierozłączne składowe kultury.**

Do picia alkoholu przyznaje się 52%, a do używania narkotyków – 38% (pytanie 6, 17). Niemniej, osoby które zaznaczyły niepicie i niebranie narkotyków, zamiast przejść do pytań skierowanych do respondentów niepijących i niebiorących narkotyków, wypełniają wszystkie pytania (pytania: 7-16 i 18-21). Stąd, szacunkowo pije prawie każda osoba, a narkotyki próbuje niemal co drugi uczeń.

Piwo, nie uważając je za alkohol, pije 43% (pytanie 16). Najbardziej rozpowszechnioną formą spożywania alkoholu jest spotkanie ze znajomym (38%), a wraz z rodzicami i z rodzeństwem pije 14% uczniów (pytanie 15). Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród respondentów (pytanie 10) jest piwo (43%), następnie wódka (28%), szampan (23%) i wino (21%), a najmniej – nalewka (15%). W celu rozjaśnienia kwestii, dlaczego piwo nie jest alkoholem oraz skąd pochodzą pieniądze, za które młodzi płacą za alkohol, a także, co jest przyczyną faktu, że respondent najpierw zaznacza „nie”, a następnie wypełnia pytania zaprzeczając swojej wcześniejszej odpowiedzi, należy przeprowadzić kolejne badania nie tylko kwestionariuszowe.

Wysoki odsetek badanych przyznaje się do picia dla towarzystwa (23%) oraz aby się dobrze bawić (21%); ale są i tacy, którzy piją, bo lubią (19%) bądź żeby zabić czas i zapomnieć o własnych kłopotach (10%. Pytanie 14). **Ciekawe jest czy używki rzeczywiście dają młodym poczucie „bliskości”, „rozumienia” i „akceptacji” w grupie rówieśników oraz wśród osób bliskich.** [Również w tym przypadku warto byłoby podjąć dalsze badania].

Wyniki badań potwierdzają, że narkotyki są mniej rozpowszechnione niż alkohol, jednak udział osób ich próbujących jest wysoki. Porównując liczbę respondentów nieodpowiadających na pytania dotyczące alkoholu i narkotyków powstaje

wrażenie, że w świadomości młodych narkotyki są bardziej „zakazanym owocem” i o wiele bardziej podchodzą pod tematy TABU, aniżeli mówienie o alkoholu. Przy czym warto zaznaczyć, że osoby nieodpowiadające na pytania o narkotyki nie tworzą stałej grupy bojkotujących pytania ankietowe. Chociaż raz w życiu narkotyki próbowało 34% respondentów, w tym tylko raz próbowało 14%, a codziennie narkotyki bierze 2%. Przy czym na pytanie o regularność spożywania środków psychoaktywnych, nie odpowiedziało 66% (pytanie 21). Respondenci najczęściej palą marihuanę (30%), jednak wypróbowano również kokainę (3%) i heroinę (1%). Regularnie (7%), raz w miesiącu lub rzadziej (12%) wskazuje łącznie 19% respondentów, a 14% uczniów zaznaczyło, że tylko raz eksperymentowali z narkotykami, i że rodzice o tym nie wiedzą (pytanie 20).

Pierwsze sięganie po narkotyki następuje najczęściej podczas spotkania ze znajomymi (23%) i na imprezie (7%) – tj. tam, gdzie zbierają się znajomi (pytanie 19). Alkohol młodzi najczęściej piją wraz ze znajomymi (42%) i w klubie (13%), ale też na spotkaniach rodzinnych (9%) i podczas długich wyjazdów (5%) oraz podczas szkolnych wycieczek (4%. Pytanie 13). W obu przypadkach (alkohol lub narkotyki) dominuje krąg znajomych. Zgodnie z systemem wartości respondentów (pytanie 26), „znajomi” są jednym z trzech najczęściej wymienianych wartości. Pojawia się dylemat: z jednej strony spotkanie ze znajomym jest okazją do wyrobienia złych nawyków. Z drugiej strony, jak coś może być złe, jeśli to coś następuje w gronie osób uznawanych za najwyższą wartość?

Istnieje nieliczna grupa respondentów, zaznaczających, że piją (0.5%) lub biorą narkotyki (1%) w samotności (pytanie 12-e, 19-e). Znikoma liczba ankietowanych zaznaczyła, że **rodzic jest lekarzem i że w razie „udawanej choroby” rodzic wypisuje stosowne środki farmaceutyczne. Jest to przykład nadużycia zaufania!**

Wyniki badania wskazują, że znacznie niższy jest poziom *wtajemniczenia* rodziców względem używania narkotyków niż spożywania alkoholu (pytanie 7, 20). Na pytanie czy rodzic wie, że ich dziecko pije lub bierze narkotyki nie odpowiedziało – odpowiednio – 46% i 66% respondentów. Według wypowiedzi uczniów 29% rodziców wie, że ich dziecko pije alkohol i 5% wie o narkotykach; nie wie – adekwatnie – 15% i 26% a domyśla się – 11% i 2%.

Różni się wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej (pytanie 8, 18). Zgodnie z wynikami badań, najwcześniej po alkoholu sięgano w wieku 4 lat, a po narkotyki – w wieku 9 lat. Większość respondentów podaje swój wiek inicjacji alkoholowej na 14 i narkotykowej – 15 rok życia.

Uwagę zwraca fakt, że relatywnie duża część młodzieży nie jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Wręcz 13% pisze, że nie wie oraz 16% uważa, że spożywanie środków psychoaktywnych nie jest szkodliwe. Na pytanie o szkodliwość alkoholu i narkotyków 7% uczniów unika odpowiedzi. Te trzy grupy respondentów łącznie stanowią 37% badanych. O szkodliwości środków psychoaktywnych wie jedynie 63% uczniów. To jest kolejny wątek, który należy zbadać i dowiedzieć się, dlaczego młode osoby nie wiedzą o szkodliwości alkoholu i narkotyków, oraz o ich wpływie na system nerwowy, zwłaszcza w okresie dojrzewania.

czyli jak?

respondent spożywa alkohol:

- dla towarzystwa
- żeby się dobrze bawić
- bo lubi
- żeby się odprężyć
- żeby zapomnieć o kłopotach
- dla zabicia nudy
- jako manifestacja przynależności do grupy

Potrzeba alternatywy bez przymusu dla Uczniów

Problem uzależnienia istnieje. Pytaniem jest, czy MY, osoby dorosłe, postrzegamy problem jedynie w publikowanych liczbach czy również społecznie. Czy statystyczny i społeczny obraz postępującego problemu uzależnienia wśród młodych można monitorować i czy osoby dorosłe oraz odpowiednie instytucje mogą sprawić realne zmniejszenie szeregów pijących i narkotyzujących się uczniów?

Literatura przedmiotu dowodzi, że stosujemy przeróżne techniki do wykrywania i walki z uzależnieniem. Są zmieniane normy prawne i społeczne, mnożone są informacje zakazujące sprzedawania i spożywania alkoholu i narkotyków, karane są osoby sprzedające i kupujące, osoby uzależnione są przymusowo leczone. Wydatki na walkę z uzależnieniem, poniesione zarówno przez państwo, jak i osoby prywatne, nie są małe. Pomimo wielorakich metod i technik, problem uzależnienia wśród młodych nie przestaje istnieć i nawet nie maleje ani w sensie statystycznym, ani też społecznym.

Gdzie jest i co jest źródłem problemu?

W jakim celu młodzi piją alkohol?

Czy dla uczniów alkohol i narkotyki są celem czy substytutem **CZEGOŚ CO IM BRAKUJE?**

Z obecnych badań wynika, że alkohol pije bo lubi **aż 20%** pijących respondentów. Oczywiście jest to wysoki wskaźnik, jednak jest to **tylko** 1/4 ogólnej liczby. Reszta młodych **w alkoholu szuka „zabawy”, „bliskości” i „zrozumienia” oraz „akceptacji”**(pytanie 14). Oznacza to, że dla 80% pijących alkohol jest substytutem zabawy, bliskości, zrozumienia i akceptacji. Jest to o wiele bardziej zaskakujący wynik, aniżeli fakt, że 1/4 pijących respondentów pije, bo lubi. Uświadamianie względem alkoholu, jako substytutu brakujących odczuć, powoduje iż należałoby się zastanowić, że jeśli nam, osobom starszym, uda się zapewnić młodym alternatywną formę zabawy i spędzania wolnego czasu oraz poczucie bliskości, zrozumienia i akceptacji, możemy uznać problem przynajmniej częściowo rozwiązany.

Młode pokolenie jest „inaczej” inteligentne i swoją inteligencję wyraża „inaczej”, aniżeli MY, osoby dorosłe oczekujemy od młodych. Jest to wpisane w różnicach między generacją „X” i „Y” oraz opisane i dokumentowane w literaturze specjalistycznej.

Respondent ma dużą zdolność łączenia faktów ze sobą. Z łatwością zauważa on „słaby punkt” zarówno ankiety, jak i swoich relacji z dorosłymi i rówieśnikami. Traktuje zarówno autora ankiety i ankietera oraz osoby z własnego otoczenia nie jako parterów do rozmów, lecz jako swojego rodzaju przeciwnika. Zauważony fakt konstatuje bez skrupułów i nie dba o etyczną formę przekazu. Pokłady swojej inteligencji najczęściej kieruje nie na przysłowiowe naprawianie tego, co spostrzegł, jako mankament, lecz na wykorzystywane spostrzeżonego „słabego punktu” tak, żeby w danej sytuacji okazać się „góram”. Chociaż idealnie zauważa „cudzy mankament”, sam nie poczuwa się do niepopelniania „niezgodności”, nawet ze swoimi wcześniej podanymi wypowiedziami. Możliwe, że wzoruje się na dorosłych, bo dorośli nieraz wymagają od młodych rzeczy, których sami nie przestrzegają. Respondent wypełniając ankietę wielokrotnie jest świadom podawania sprzecznych odpowiedzi, ale przecież nierzadko słyszy od dorosłych porzekadło: *przepisy są po to, aby je omijać* lub *kłamstwo powtarzane wielokrotnie staje się obiegową prawdą*. Powstaje wrażenie, jakby młody człowiek każdorazowo konfrontował się z otoczeniem, które – w opinii młodego – go nie rozumie. Respondent jakby za każdym razem rozpoczynał „kampanie przeciwstawienia” (ja – otoczenie) od punktu zerowego, niepodpartego kontekstem. Niewykluczone jest również, że młode osoby nie wyrobiły jeszcze umiejętności prowadzenia dialogu lub wkomponowywania „danej chwili” w szerszą skalę czasową i budowania społecznych relacji inaczej, niż to się dzieje przy znajomościach zawieranych w cyfrowanej rzeczywistości. Młoda osoba, która nie zna świata bez internetu i która prowadzi swoją codzienność w elektronicznej i analogowej przestrzeni (tj. w równoległych rzeczywistościach) zapewne inaczej pojmuje etykę i zasady budowania relacji i prowadzenia rozmowy. Młoda osoba wchłania informacje jak *gabka*, ale nie jest zdolna zapanować nad nią i z nią sobie radzić.

Z ankiet wynika, że uczniowie wiele rzeczy robią inaczej, aniżeli MY – osoby dorosłe. Uczeń preferuje kontakt z nieznanym i wirtualnym rozmówcą, co staje się substytutem kontaktu z bliskim. Prawdopodobnie przenosi nawyki i zasady obcowania z nieznanymi oraz z osobami z cyfrowanej rzeczywistości na relacje i kontakty z żywą osobą. Wiekowo i emocjonalnie niedojrzali uczniowie, przekładając kontakt z nieznanym nad bliskim, wytwarzają bodajże swego rodzaju *kokon bezpieczeństwa*, przez który z trudem przenika (ciesząca lub raniąca) emocja i ewentualne (pozytywne lub negatywne) doznanie społeczne. „Zerowanie” i „minimalizacja” żywych relacji nie jest panaceum szczęścia dla młodych. **Prawie połowa uczniów pije dla towarzystwa oraz żeby wyrobić więzi i czuć przynależność do grupy, a także żeby się dobrze bawić. W następnej kolejności –przyczyną picia jest chęć zabijania nudy, zapominania o kłopotach i pragnienie odprężenia się.**

Młodzi respondenci, wśród których zdecydowana większość interesuje się sportem (zwłaszcza piłką nożną) i zdrowym stylem życia, którzy wiedzą, że alkohol i narkotyki szkodzą, jest duży udział osób, stosujących środki psychoaktywne. **Alkohol i narkotyki stają się dla wielu młodych możliwością chwilowego odsunięcia się od „szarej rzeczywistości” i od ciężaru „oziębłości” społecznej.** Relatywnie mało respondentów pije, z powodu presji otoczenia bądź, dlatego, że wszyscy piją – zatem przyczyną picia najczęściej nie jest chęć upodobnienia się do innych. **Młody człowiek szuka „zabawy”, „bliskości” i „rozumienia” oraz „akceptacji” w kontaktach z nieznanym oraz w wirtualnym świecie bądź w alkoholu i narkotykach.**

Cechą burzliwej natury wieku dorastania jest widzenie świata raczej w barwach „dobra” i „zła” aniżeli w całej okazałości spektrum kolorów. Odpowiednikiem młodzieńczego dwukolorowego świata jest stosowany przez dorosłych biurokratyczny język nakazów i zakazów oraz pouczających monologów, że TO POMOŻE. Droga zakazów i nakazów to pasmo czynności kierującej młodych na tory trwałego uzależnienia. Młodzi nie chcą się upodobnić do innych, co najwyżej do własnych idoli (pytanie 24). Warto zaproponować gimnazjalistom i licealistom alternatywę „alkoholu”, „narkotyków” w postaci spotkania z idolem czy warsztatów (pytanie 24, 25). Warto też zorganizować dla uczniów (oraz dorosłych) warsztaty z symulatorem wpływu alkoholu na precyzję naszych działań.

Potrzeba warsztatów dla dorosłych i grup mieszanych

Propozycja warsztatów dla dorosłych z zakresu komunikacji interpersonalnej i technik budowania czytelnego przekazu wynika z kilku pytań ankiety Lepsze jutro. Przystępując do obrazowania wybranych wyników, przyjmujemy założenie, że Rodzice i Nauczyciele połączeni są wspólnym celem: zapewnić młodym wykształcenie i (wychować) przygotować ich do bycia dobrymi obywatelami. Zapytano respondentów o ich relacje z rodzicami i nauczycielami oraz poproszono, aby ocenili je w czterostopniowej skali: „raczej dobre”, „bardzo dobre”, „raczej złe”, „bardzo złe”. Zastanawiająca jest duża różnica w relacjach z rodzicami (pytanie 3) i nauczycielami (pytanie 4) przy wyborze odpowiedzi „raczej dobre” i „bardzo dobrze”. Więcej uczniów ma „raczej dobre” relacje z nauczycielami niż z rodzicami. Przy czym, uczniowie, które mają „bardzo dobre” relacje z rodzicami, nie najlepiej radzą sobie z nauczycielami. Oczywiście za mało jest informacji, żeby stwierdzić to jednoznacznie, jednak powstaje wrażenie, jakby w *drużynie* nauczyciel-rodzic pojawiał się rozłam; jak gdyby: a) uczniowie musieli wybierać między jednym a drugim dorosłym oraz jakoby b) uzyskany wynik obrazował to, co młoda osoba słyszy od rodziców na temat nauczycieli i od nauczycieli na temat rodziców.

Tematem do omawiania z dorosłymi jest niejednoznaczność przekazu oraz rodzaj i struktura przekazywanej młodym informacji, a także umiejętność jego przekazywania. Przykładowo: około ¼ respondentów uważa, że pijąc piwo nie można uzależnić się od alkoholu (pytanie 16), a prawie 30% badanych nie wie lub jest zdania, że picie alkoholu i spożywanie narkotyków w wieku dojrzewania nie wpływa na organizm i układ nerwowy dorastającego organizmu o wiele bardziej destrukcyjnie, niż w wieku dojrzałym (pytanie 23). Wielu uczniów nie traktuje piwa jako alkoholu albowiem w opinii respondentów spożywanie piwa nie uzależnia. Można zatem piwo pić wszędzie i zawsze podobnie jak wodę lub inny napój bezalkoholowy. Znaczna część młodych nie uważa, że alkohol i narkotyki negatywnie wpływają na ich emocjonalny i fizyczny rozwój. Uczeń z własnego doświadczenia wie, że pozwalają one mu zrelaksować się i odprężyć (pytanie 14). Młody człowiek konfrontuje własne doznanie z zakazem *nie wolno pić!* i wybiera to, co we własnej opinii jest bliskie prawdy.

Niebagatelne znaczenie ma czytelność przekazu odnośnie „dozwolonego” miejsca i „dozwolonych” okoliczności dopuszczających popijanie alkoholu przez młodych. Biorąc pod uwagę tradycje świątecznych i rodzinnych spotkań, prawdopodobnie osoby dorosłe bez zastanowienia akceptują okolicznościowy kontakt z alkoholem przez ich dzieci (pytanie 13). Przypuszczalnie, jest to moment przekroczenia pewnego progu zakazującego kontaktu z alkoholem oraz jest też swego rodzaju cichym przyzwoleniem na alkohol. Potem pozostaje tylko sprawa rozróżniania przez

młodego, jakie sytuacje i okoliczności oraz osoby są wystarczająco odpowiednie, by spożyć w ich towarzystwie alkohol. Biorąc pod uwagę wynik pytania o najwyższych wartościach (pytanie 23), podświadomość młodego człowieka mając aprobatę na spożywanie alkoholu w wyjątkowych sytuacjach, z łatwością przenosi to na przyzwolenie „popijania w gronie bliskich” na „nieznajomego”, albowiem „nieznajomi” są dla niego wyższą wartością niż rodzic, krewny czy przyjaciel. Respondenci piszą (pytanie 15), że najczęściej piją alkohol u kolegi – więc w domu rówieśnika, w pubie – zatem w miejscu bliskim i przyjaznym i w domu – w miejscu, gdzie osoba starsza już dała przyzwolenie. Kolejną odsłoną cichego przyzwolenia na picie alkoholu jest cena spożywanych trunków (pytanie 10) oraz fakt, z kim młode osoby zwykle piją (pytanie 12). W tym ostatnim przypadku chodzi o picie alkoholu w obecności kogoś z rodziny i bliskich. W pierwszym przypadku zaś, przyjmując założenie, że uczeń nie ma własnego źródła dochodu oraz że uczeń nie kradnie, lecz kupuje alkohol (wino, szampan, koniak, whisky) od dorosłego sprzedawcy, pieniądze na zakup musi uzyskać od starszej osoby; możliwe też, że dostęp do alkoholu ma dzięki domowym zasobom należących do rodziców i innych dorosłych członków rodziny – a więc dotykamy aspekt zaufania między członkami rodziny, co jest owocem wychowania i czystych relacji między domownikami.

Przykłady te uznano za wystarczający powód ku temu, by stwierdzić, że osoby dorosłe – nauczyciele i rodzice – przekazują młodym niejednoznaczne, niepełne lub nieodpowiednie informacje na temat tego, co czyni różnicę między napojem alkoholowym i bezalkoholowym oraz o szkodliwości spożywania alkoholu zwłaszcza w wieku dojrzewania; niejednoznaczna jest też informacja o sytuacjach i miejscach, gdy spożywanie alkoholu jest dozwolone. Bez wątplenia wielu dorosłych (w domu i szkole) mówi swoim podopiecznym o substancjach psychoaktywnych, jednak przekazywana informacja (może) nie odnosi(ć) oczekiwanego efektu, ponieważ prawdopodobnie dorośli używają nieodpowiednich technik komunikacyjnych lub mówią o tym w taki sposób, że przekazywana przez nich informacja „przegrywa” z tym, co słyszy i widzi młoda osoba w swoim środowisku i na nośnikach informacji. Możliwe też, że osoba dorosła nie tłumaczy, lecz nakazuje swojemu dziecku czy uczniowi i zakłada, że młody człowiek bezwarunkowo musi przyjąć i zastosować się do tego, co mu nakazano.

Wyjątkowej wagi tematem, potrzebującym rozmowy z dorosłymi jest hierarchia wartości wśród uczniów oraz wychwycenie tego, na czym polega różnica między „twoim” i „moim” systemem wartości. Temat wartości był, jest i zawsze będzie stanowić o różnicach pokoleniowych. MY, osoby starsze, musimy pamiętać, że hierarchia i stosunek do wartości nie są oddziedziczone (podobnie jak grupa krwi, kolor włosów). Wartości wyniesione z domu są dalej kształtowane pod wpływem tego, z czym człowiek, zwłaszcza młoda osoba, styka się poza domem: na ulicy, w sklepie,

w szkole, w książkach, wśród znajomych, w gazetach i generalnie w mediach tradycyjnych i elektronicznych (o nieograniczonym zasięgu), na billboardach, w kinach, w grach i też w obserwowanych relacjach między różnymi grupami ludzi. Właściwie każda okazja jest dobra, żeby utrwalić bądź podważyć, przez system wartości, kształtowany moralny kręgosłup dojrzewającego człowieka.

Z odpowiedzi na pytanie o wartościach (pytanie 26) wynika, że osoby badane mają (nie lepsze lub gorsze, lecz) zdecydowanie odmienny system wartości, aniżeli osoby starsze. Jest to poważny komunikacyjny problem; w praktyce bowiem oznacza, że osoby rozmawiające ze sobą mogą posługiwać się podobnym zestawem leksykalnym jednak słowa mogą być nośnikami odmiennych znaczeń.

Respondentowi wybór wartości nie był narzucony. Wzorując się na tryptyku Bóg-Honor-Ojczyzna, respondent miał możliwość wpisać w odpowiednim miejscu wyznawane przez siebie trzy najważniejsze wartości. Choć znikoma, jednak jest grupa osób, niewpisujących żadnych wartości albo trzy razy wpisujących to samo słowo bądź szarżujących to pytanie, podając niecenzuralne wyrazy zamiast wartości; niekoniecznie musi to być złym wynikiem; może to również oznaczać, że dla pewnej grupy respondentów temat wartości jest na tyle nieoczekiwanym lub wstydlivym albo poważnym tematem, że nie dał się sprowadzić do pytania ankietowego. Wracając do uzyskanych wyników i zakładając, że odpowiedzi uczniów są szczerze. Większość respondentów wyznaje tryptyk wartości: RODZINA-PIENIĄDZ-ZNAJOMI. Na pierwszym miejscu jest „rodzina”, a potem jest długa pustka, a następnie „pieniądz” i „znajomi”. Znikomy jest wynik takich wartości jak „szacunek”, „życie”, „przyjaźń”, „honor”, „rodzic” i wielu innych tradycyjnych wartości; przegrywają one z tryptykiem oraz „motoryzacją”, „sportem”, „zabawą” itd.

Komunikację wśród młodych oraz między respondentem a rodzicem i nauczycielem może utrudnić używanie tych samych pojęć w zupełnie odmiennych znaczeniach. Nie wiadomo, co się kryje pod pojęciami: „rodzina”, „pieniądz” i „znajomi”? Analizując wyniki o wartościach nasunęło się pytanie czy pierwsze dwie wartości są podawane inercyjnie czy świadomie? Łatwiej jest zinterpretować pojawienie się „znajomi” w tryptyku wartości.

czyli jak?

Ewentualne tematy eksperymentalnych warsztatów, by wyjaśnić co w najbliższej przyszłości będzie uczone, bronione i leczone?

Kształcenie i edukacja: to, co kształtuje świadomość i światopogląd, chroni nas od niewiedzy i własnych udomności oraz chroni nas przed niebezpieczeństwami, które tkwią w nas.

Prawo kodyfikowane i zwyczajowe chroni nas przed tymi, które godzą w ład społeczny.

Medycyna chroni nas przed chorobami.

Służby mundurowe, w tym wojsko i policja, chronią nas przed innymi społecznościami i społeczeństwami

Z czym może kojarzyć się respondentom „rodzina”?

Czy dla młodych „rodzina” nadal pozostaje najpowszechniejszą formą życia społecznego, która odgrywa wyjątkową rolę w życiu każdego człowieka? Czy rodzina nadal oznacza węzeł małżeńskim połączoną kobietę i mężczyznę oraz ich dzieci? Czy rodzina jest dla uczniów miejscem, gdzie człowiek zawsze znajdzie zrozumienie? Wiele młodych ma nienajlepsze relacje z rodzicami. Żyje w niepełnej rodzinie i jest jedynakiem. Młode osoby piją z rodzicami. Zdecydowana część respondentów większość czasu spędza przed monitorem lub poza domem. Rzadko wtajemnicza rodziców w swoje problemy. Młody respondent w trudnych sytuacjach sięga raczej po alkohol i narkotyki oraz woli rozmawiać z nieznanym niż członkiem rodziny. Konflikt między wartością „rodzina” a w treści ankiety ukrytym obrazem rodziny może oznaczać, że: (a) proces przewartościowania „rodziny” jeszcze nie jest zakończony lub (b) dla respondenta hasło „rodzina” ma inne cechy, niż jej tradycyjna specyfikacja. W obu przypadkach problem zasługuje na zgłębienie: Czym jest rodzina? Jaka powinna być komunikacja między członkami rodziny? Jakie są obowiązki członków rodziny względem siebie? Czy rodzina to miejsce gdzie można znaleźć jedynie pieniądze i jedzenie, czy również zrozumienie i akceptacje? Czy akceptacja ze strony członków rodziny powinna być bezwarunkowa? Czy akceptacja oznacza nie robienie uwag?

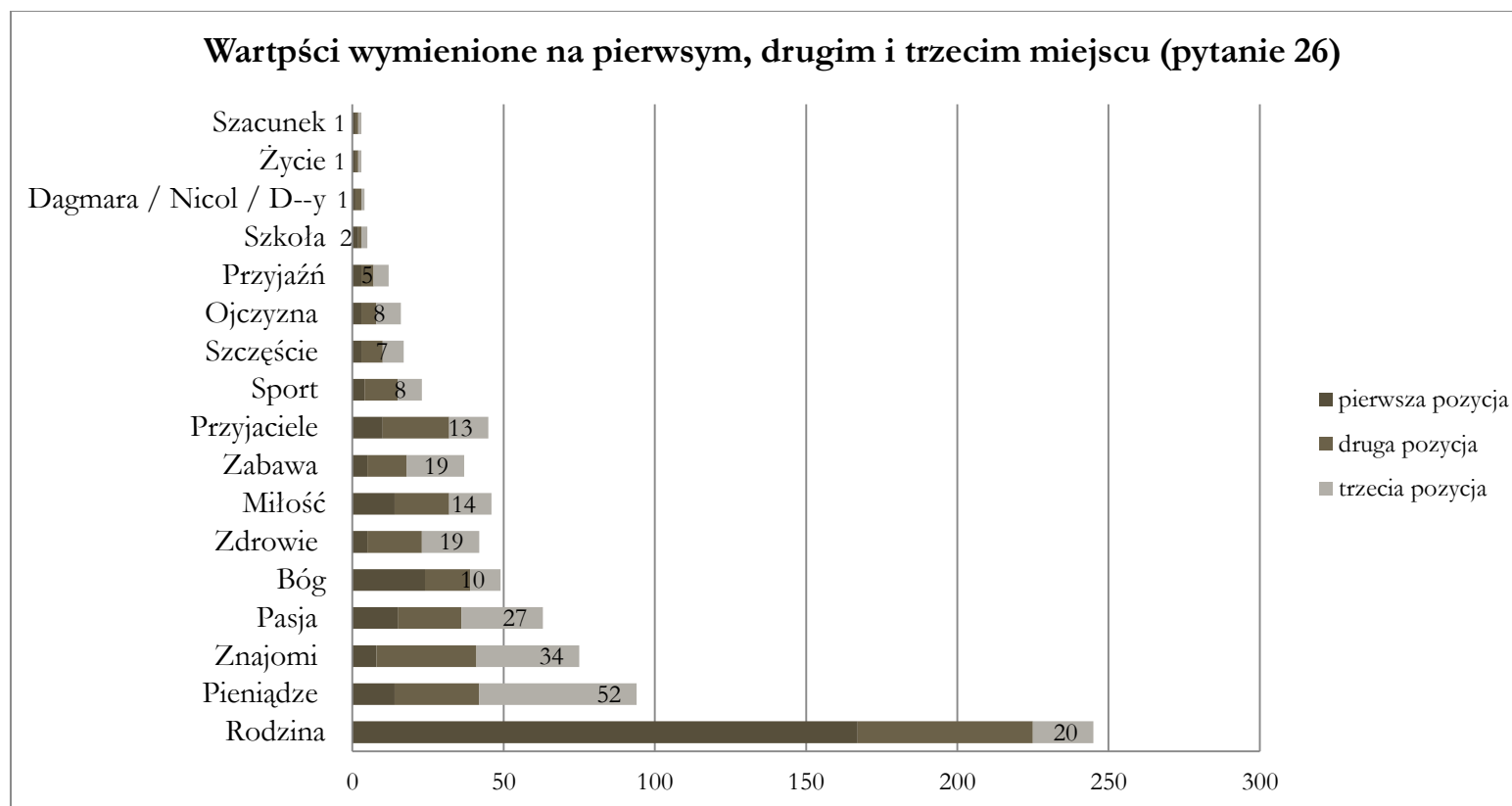
Z czym może kojarzyć się respondentom „pieniądz”?

Dla wielu respondentów pieniądź jest celem, a nie środkiem do osiągnięcia celu. To odważne stwierdzenie jest oparte na informacji z metryczki, gdzie respondent pisał, kim chce być w dorosłym życiu („W dorosłym życiu chcę być – wpisz, kim chcesz być: _____)”. Wiele osób wskazuje tu nie na zawód, lecz na stan majątkowy (bogaty, bardzo bogaty, milioner itd.) oraz na stan, który zwykle jest efektem wysokich kwalifikacji, za które człowiek otrzymuje odpowiednio wysokie honorarium (mistrzem, mistrzem olimpijskim, bohaterem, gwiazdą itd.). Stosunek respondentów (i możliwie, że również ich dorosłych opiekunów) do pieniędzy ujawnia się jeszcze w innym miejscu. Gdy respondenci wskazują na rodzaj spożywanego alkoholu i narkotyków; wielokrotnie podawane są drogie gatunki trunków i środków odurzających. Zakładając, że uczniowie nie mogą zarabiać, to wydają „cudze” pieniądze (np. rodziców), zatem pieniądź, które nie jest przez nich zarobionych, lecz „spada z nieba”.

Z czym może kojarzyć się respondentom „znajomy”?

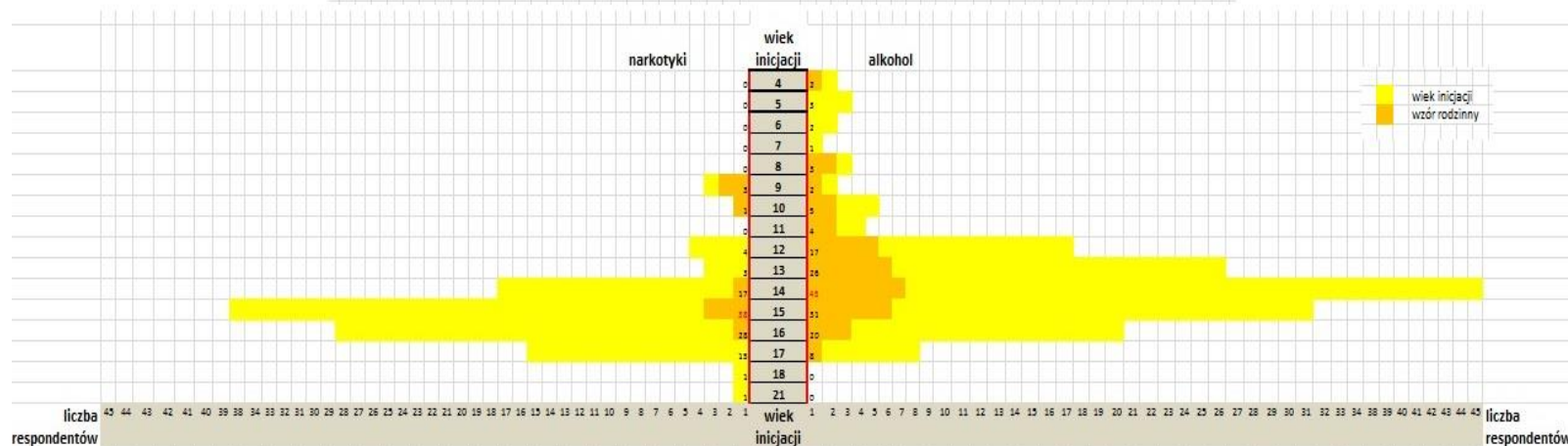
Do zrozumienia tej wartości może posłużyć „osoba bliska”, jako że jest to leksykalna para tego wyrazu. „Osoba bliska” to ktoś, kto jest postacią ważną i cenioną w życiu osoby. Wielokrotnie jest to ktoś z rodziny; ktoś, z kim spędzamy dużo czasu i z kim jesteśmy bardzo związani. Znajomy zaś to ktoś, kogo znamy jednak nie jest nam na tyle bliski, jak ktoś z rodziny czy przyjaciół. To może być znajomy ze szkoły, z pracy, z podwórka czy z internetu. Zazwyczaj nie tęsknimy za znajomym, gdy tracimy z nim kontakt, a gdy kontakt urywa się z kimś bliskim, to odczuwamy jakiś brak i tęsknotę. Czy rozróżnienie między między znajomym a osobą bliską nadal pozostaje zgodne z powyższym opisem? Wyniki uzyskane z ankiet dowodzą, że pod względem częstotliwości i długości wspólnie spędzonego czasu, zmienia się równowaga między tymi dwoma kategoriami. Respondenci o wiele częściej spotykają się, rozmawiają i spędzają czas z nieznanym, bo siedzą przed ekranem lub monitorem (lub w samotności), na dyskotecę (pytanie 2), najczęściej piją (pytanie 12, 13) czy narkotyzują się ze znajomymi (pytanie 19). Znajomy, z którym spędza respondent więcej czasu wpływa też na jego zachowanie. Dużo osób pije lub bierze narkotyki z powodu nie smaku lub przeżywania ekstazy, lecz w celach towarzyskich i dlatego, że tego wymaga otoczenie znajomych (pytanie 14). Chociaż nie brak też innych odpowiedzi, że uczeń pije alkohol, bo ma problemy i chce zapomnieć. W tym momencie pojawia się pytanie: gdzie jest bliska osoba? Czy ta kategoria w tradycyjnym sensie bliskości społecznej i emocjonalnej nadal istnieje - czy u dorosłych czy u młodych? Prawdopodobnie jest to kolejna odsłona braku umiejętności komunikowania między osobami bliskimi. Kolejną przyczyną nieporozumienia może być to, że młode osoby – z jednej strony – podają „znajomi” jako najważniejszą wartość (trzecia pozycja), a z drugiej strony – wskazują (pytanie 12), że często piją alkohol ze znajomymi – a zatem ze świętością! Trudno widzieć coś złego w czymś, jeśli to coś jest najważniejszą wartością. Czym zatem są te najważniejsze wartości dla respondentów (albo dla rodziców i nauczycieli)?!

Zadając to pytanie, zamiarem nie jest negatywna bądź pozytywna ocena wyników, lecz chęć stwierdzenia, że musimy wiedzieć, kto, co ma na myśli, używając takiego czy innego słowa. W przeciwnym razie nie da się nawiązać kontaktu między młodymi a starszymi, między młodymi a młodymi, między starszymi a starszymi.

Jeszcze inną wskazówką, dlaczego warto przygotować i przeprowadzać warsztaty z członkami rodzin młodych respondentów jest pewna zaobserwowana prawidłowość między wiekiem inicjacji (pytanie 8 i 18), a informacją podawaną przez nich, że członkowie ich rodziny nadużywają alkoholu lub narkotyków (pytanie 22).

Piramida wieku inicjacji i wzoru rodzinnego tej samej grupy osób w liczbach absolutnych

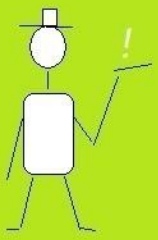

Wpływ zachowania dorosłych na ich dzieci ukazano na wykresie *piramida wieku inicjacji i wzoru rodzinnego tej samej grupy osób w liczbach absolutnych*. Wertykalną osią wykresu jest wiek inicjacji – po prawej – alkoholowej i – po lewej – narkotykowej. Na horyzontalnej osi pokazano nie procenty, lecz ilość osób w danym wieku. Przykładowo: najwcześniej w wieku 4 lat 2 osoby przeszły inicjację alkoholową, a narkotykową – 4 osoby w wieku 9 lat. Jasnożółty kolor obrazuje zatem liczbę osób sięgających po alkohol lub narkotyki w danym wieku. Nałożony ciemnożółty kolor natomiast ilustruje krotność wskazań przez te same osoby, u których w domu ktoś nadużywa środków psychoaktywnych.

Wyniki badań wg pytań ankietowych

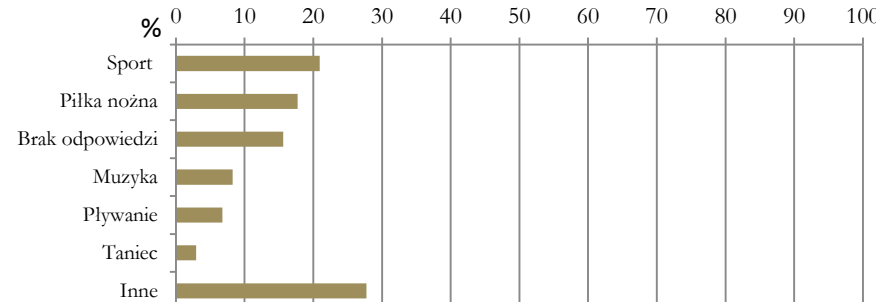
czyli tak!

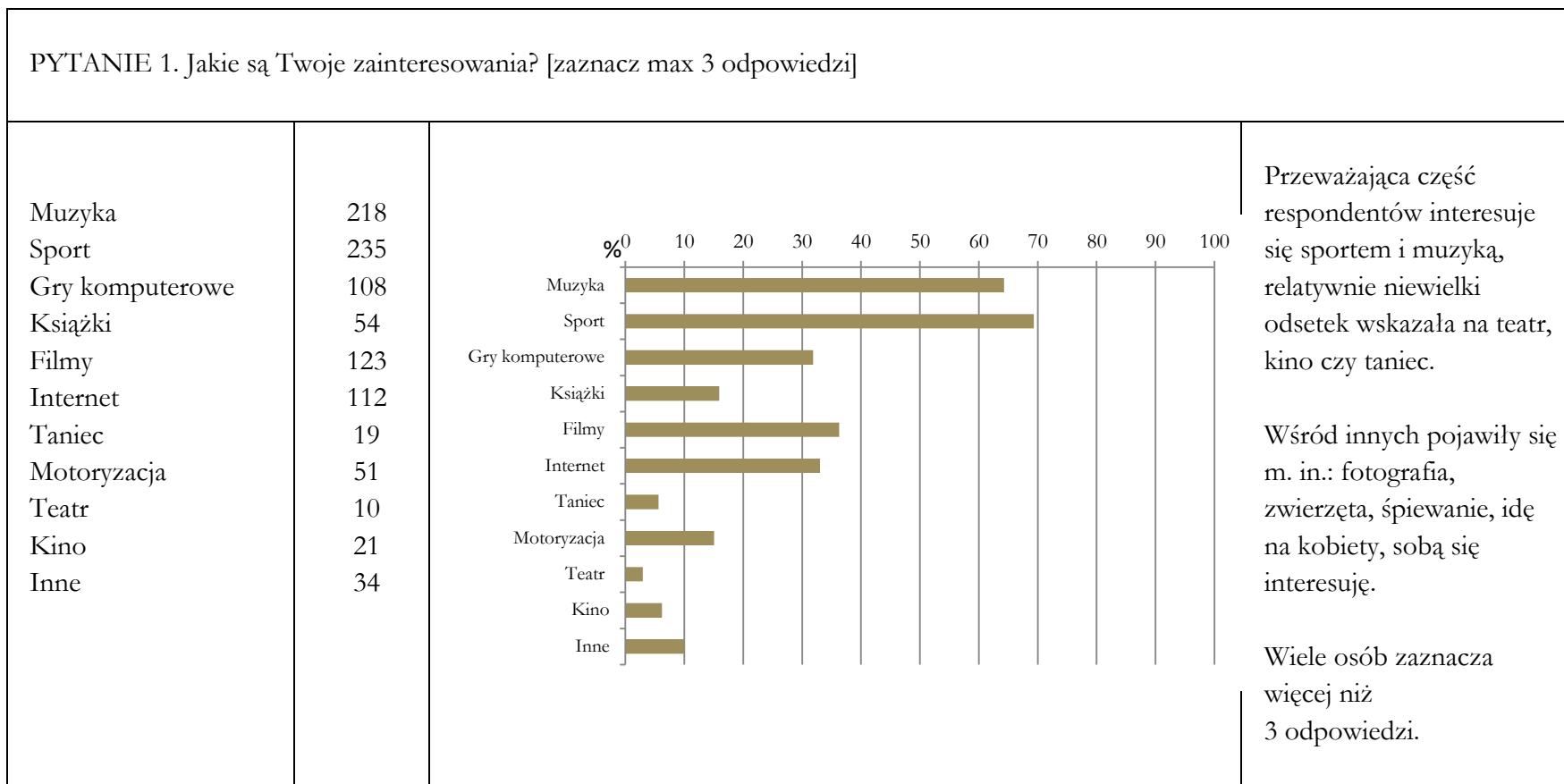
*Wszystkie wartości procesntowe są liczone
względem wartości 339 (liczba wszystkich
respondentów)*

Wykresy są przygotowane w skali od 0 do 100%

Wizytówka	Liczba wskazań	Prezentacja graficzna	Komentarz
Kobieta	159		Większość respondentów to licealiści, posiadający pełną rodzinę i rodzeństwo, o statusie społecznym pośrednim.
Mężczyzna	168		
Gimnazjalista	148		
Licealista	180		
Ma Mamę	317		
Ma Tatę	289		
Ma Rodzeństwo	271		
Status społeczny:			
Bogaty	66		
Ubogi	9		
Pośredni	220		

Wizytówka	Liczba wskazań	Prezentacja graficzna	Komentarz
Hobby:			
Sport	71		<p>Zdecydowana większość uwielbia sport, wielu respondentów wskazało dokładnie jakiego typu sport mają na myśli. Wśród innych podano m.in.: aktorstwo, siatkówkę, ale również dziewczyny i alkohol. 15,6% nie udzieliło odpowiedzi na temat swojego hobby.</p>
Piłka nożna	60		
Brak odpowiedzi	53		
Muzyka	28		
Pływanie	23		
Taniec	10		
Inne	94		

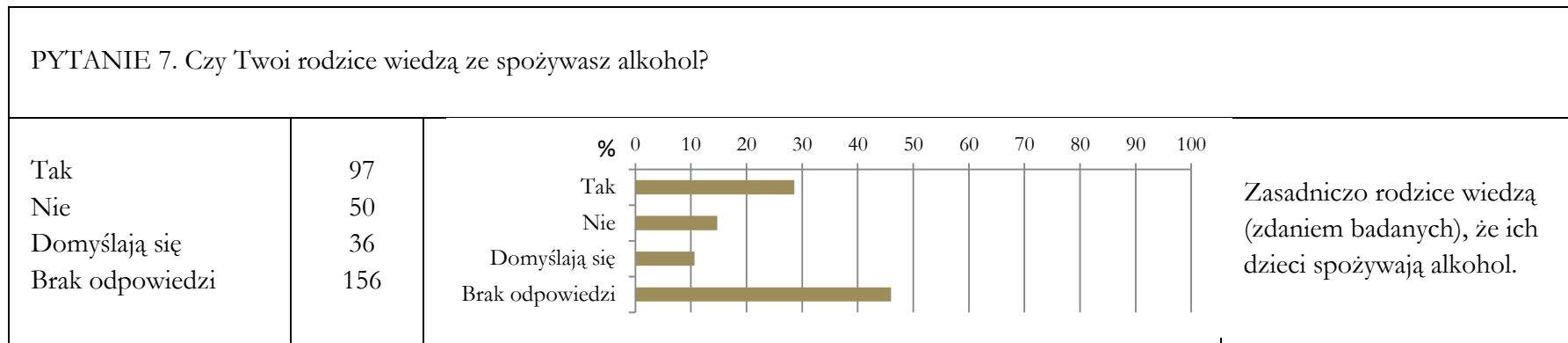
Wizytówka	Liczba wskazań	Prezentacja graficzna	Komentarz																
W dorosłym życiu chcę być (wpisz, kim chcesz być):																			
Sportowcem	68	<table border="1"> <caption>Prezentacja graficzna - Wyniki procentowe</caption> <thead> <tr> <th>Kategoria</th> <th>Procent (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sportowcem</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>Brak informacji</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Nie wiem</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Kucharzem/kucharką</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Żołnierzem/wojskowym</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Lekarzem</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Inne</td> <td>15</td> </tr> </tbody> </table>	Kategoria	Procent (%)	Sportowcem	20	Brak informacji	15	Nie wiem	10	Kucharzem/kucharką	5	Żołnierzem/wojskowym	5	Lekarzem	5	Inne	15	75% respondentów wie kim chce zostać w dorosłym życiu, przeważa to zawód sportowca (ze wskazaniem na piłkarza). W innych można spotkać odpowiedzi: aktor/aktorka, muzyk, milioner lub chcę być dobrym człowiekiem. Kilka osób podkreśliło również, że chce zostać znaną osobą.
Kategoria	Procent (%)																		
Sportowcem	20																		
Brak informacji	15																		
Nie wiem	10																		
Kucharzem/kucharką	5																		
Żołnierzem/wojskowym	5																		
Lekarzem	5																		
Inne	15																		
Brak informacji	50																		
Nie wiem	36																		
Kucharzem/kucharką	13																		
Żołnierzem/wojskowym	10																		
Lekarzem	10																		
Inne	58																		

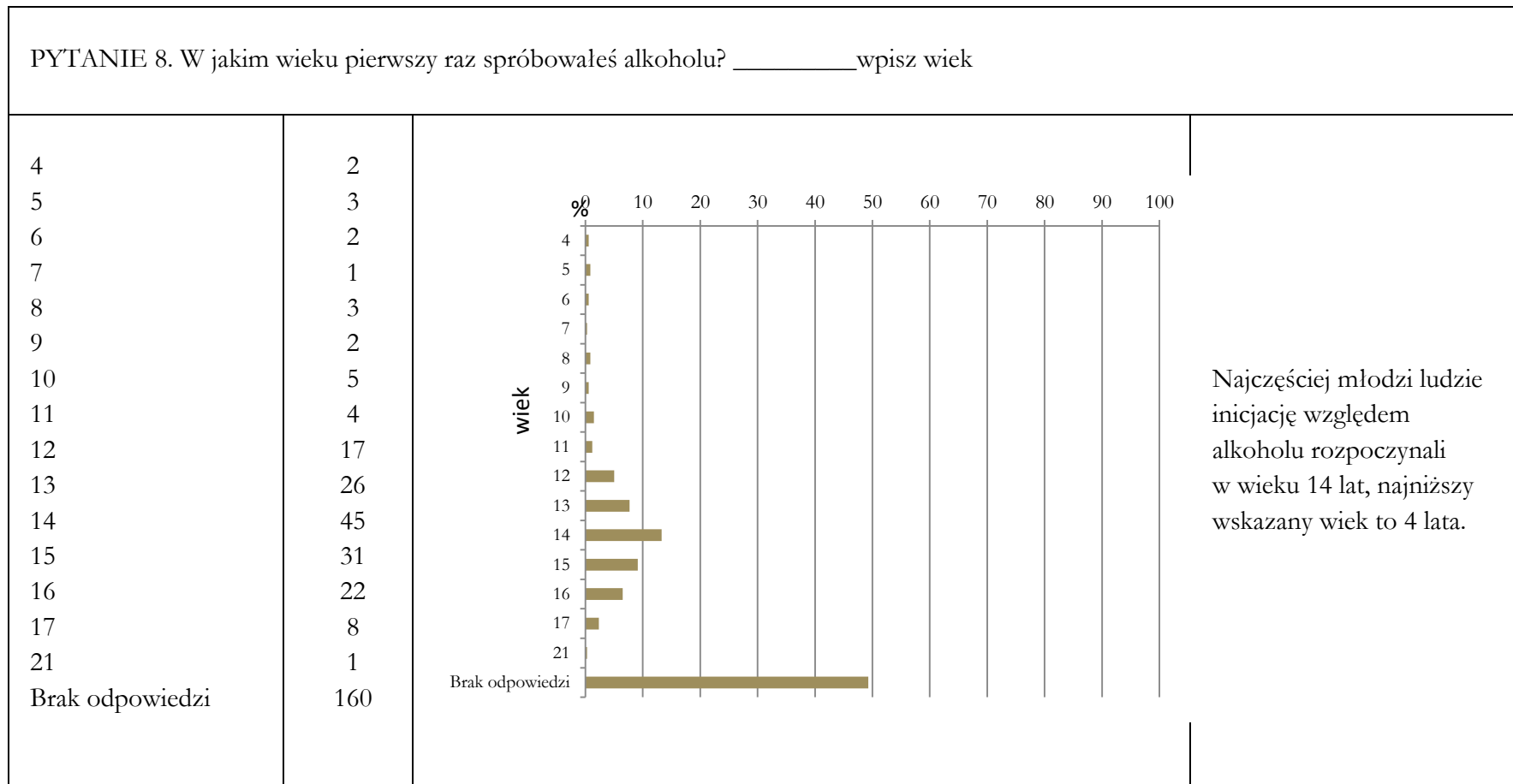

PYTANIE 2. Jak spędzasz czas wolny? [zaznacz max 3 odpowiedzi]			
Oglądam telewizję	92		
Siedzę przed komputerem	126		
Spotykam się z kolegami/ znajomymi	219		
Spędzam czas z najbliższą rodziną	78		
Uprawiam sport	175		
Słucham muzyki	146		
Z dziewczyną / z chłopakiem	74		
Inne	26		
			<p>Czas wolny jest spędzany wspólnie z kolegami lub znajomymi oraz przeznaczony na uprawianie sportu, w dalszej kolejności na słuchanie muzyki. Respondenci wymieniali m. in. również (kat. inne): rysuję, uczę się, odpoczywam, sex czy idę na kokska.</p>

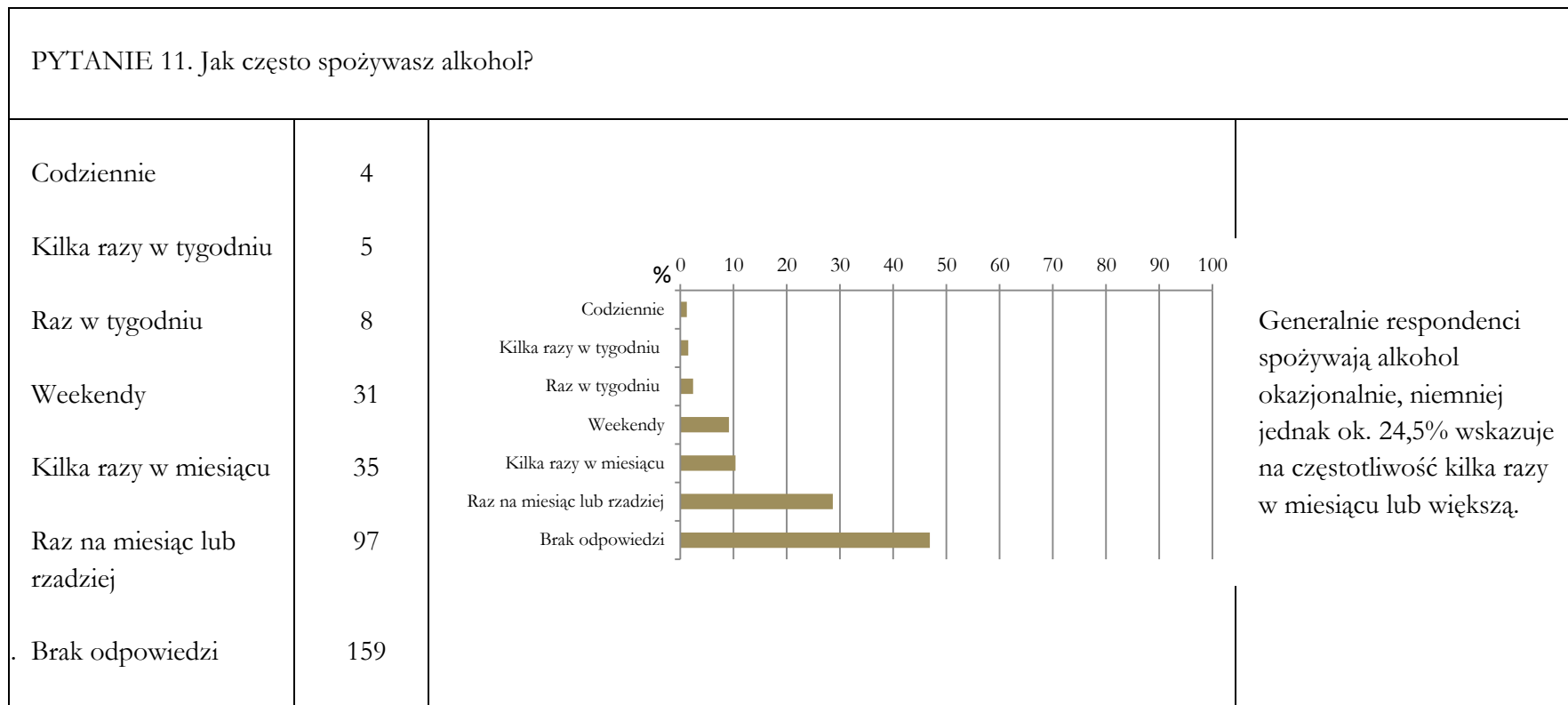
PYTANIE 3. Jak określiłbyś/abyś swoje relacje z rodzicami?															
<p>Bardzo dobre</p> <p>Raczej dobre</p> <p>Raczej złe</p> <p>Bardzo złe</p> <p>Brak odpowiedzi</p>	<p>166</p> <p>145</p> <p>18</p> <p>4</p> <p>6</p>	<table border="1"> <caption>Data for Question 3 Bar Chart</caption> <thead> <tr> <th>Kategoria</th> <th>Procent (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Bardzo dobre</td> <td>48</td> </tr> <tr> <td>Raczej dobre</td> <td>42</td> </tr> <tr> <td>Raczej złe</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Bardzo złe</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Brak odpowiedzi</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	Kategoria	Procent (%)	Bardzo dobre	48	Raczej dobre	42	Raczej złe	5	Bardzo złe	1	Brak odpowiedzi	1	<p>Relacje z rodzicami są generalnie bardzo dobre lub raczej dobre.</p>
Kategoria	Procent (%)														
Bardzo dobre	48														
Raczej dobre	42														
Raczej złe	5														
Bardzo złe	1														
Brak odpowiedzi	1														
PYTANIE 4. Jak określiłbyś/abyś swoje relacje z nauczycielami?															
<p>Bardzo dobre</p> <p>Raczej dobre</p> <p>Raczej złe</p> <p>Bardzo złe</p> <p>Brak odpowiedzi</p>	<p>41</p> <p>255</p> <p>28</p> <p>10</p> <p>5</p>	<table border="1"> <caption>Data for Question 4 Bar Chart</caption> <thead> <tr> <th>Kategoria</th> <th>Procent (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Bardzo dobre</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>Raczej dobre</td> <td>78</td> </tr> <tr> <td>Raczej złe</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Bardzo złe</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Brak odpowiedzi</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	Kategoria	Procent (%)	Bardzo dobre	12	Raczej dobre	78	Raczej złe	10	Bardzo złe	3	Brak odpowiedzi	1	<p>Kontakty z nauczycielami również są dobre, jednak większa jest liczba osób mających z nauczycielami lepsze relacje niż z rodzicami.</p>
Kategoria	Procent (%)														
Bardzo dobre	12														
Raczej dobre	78														
Raczej złe	10														
Bardzo złe	3														
Brak odpowiedzi	1														

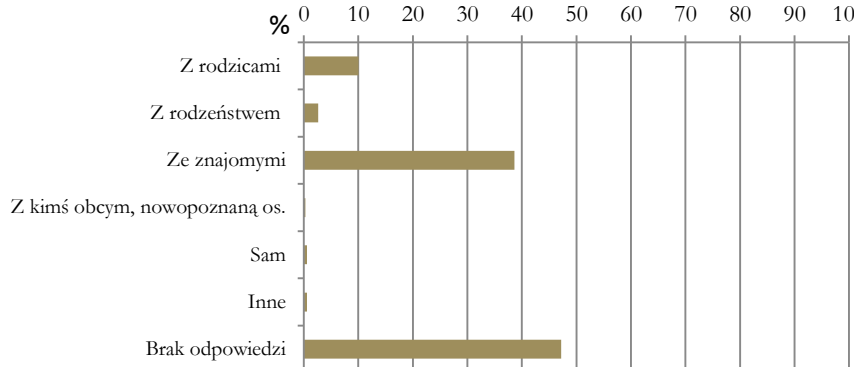
PYTANIE 5. Czy w Twoim środowisku szkolnym (wśród koleżanek, kolegów) jest ktoś, kto pije alkohol?															
Tak, kilka osób Tak, 1/2 osoby Tak, wszyscy Nie, nikt Brak odpowiedzi	163 2 87 47 12	<table border="1"> <caption>Data for Question 5 Bar Chart</caption> <thead> <tr> <th>Odpowiedź</th> <th>Procent (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tak, kilka osób</td> <td>~48</td> </tr> <tr> <td>Tak, 1/2 osoby</td> <td>~2</td> </tr> <tr> <td>Tak, wszyscy</td> <td>~25</td> </tr> <tr> <td>Nie, nikt</td> <td>~14</td> </tr> <tr> <td>Brak odpowiedzi</td> <td>~11</td> </tr> </tbody> </table>	Odpowiedź	Procent (%)	Tak, kilka osób	~48	Tak, 1/2 osoby	~2	Tak, wszyscy	~25	Nie, nikt	~14	Brak odpowiedzi	~11	Relatywnie wysoki jest odsetek osób pijących w środowisku szkolnym (82,6%), z czego na odpowiedź Tak wszyscy wskazało ponad 1/4 respondentów. Odpowiedź Nie, nikt wytypowało ok. 14%.
Odpowiedź	Procent (%)														
Tak, kilka osób	~48														
Tak, 1/2 osoby	~2														
Tak, wszyscy	~25														
Nie, nikt	~14														
Brak odpowiedzi	~11														
PYTANIE 6. Czy spożywasz alkohol?															
Tak Nie [przejsć do pytania nr 17] Brak odpowiedzi	177 153 9	<table border="1"> <caption>Data for Question 6 Bar Chart</caption> <thead> <tr> <th>Odpowiedź</th> <th>Procent (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tak</td> <td>~53</td> </tr> <tr> <td>Nie</td> <td>~44</td> </tr> <tr> <td>Brak odpowiedzi</td> <td>~3</td> </tr> </tbody> </table>	Odpowiedź	Procent (%)	Tak	~53	Nie	~44	Brak odpowiedzi	~3	Ponad 50% respondentów pije alkohol.				
Odpowiedź	Procent (%)														
Tak	~53														
Nie	~44														
Brak odpowiedzi	~3														

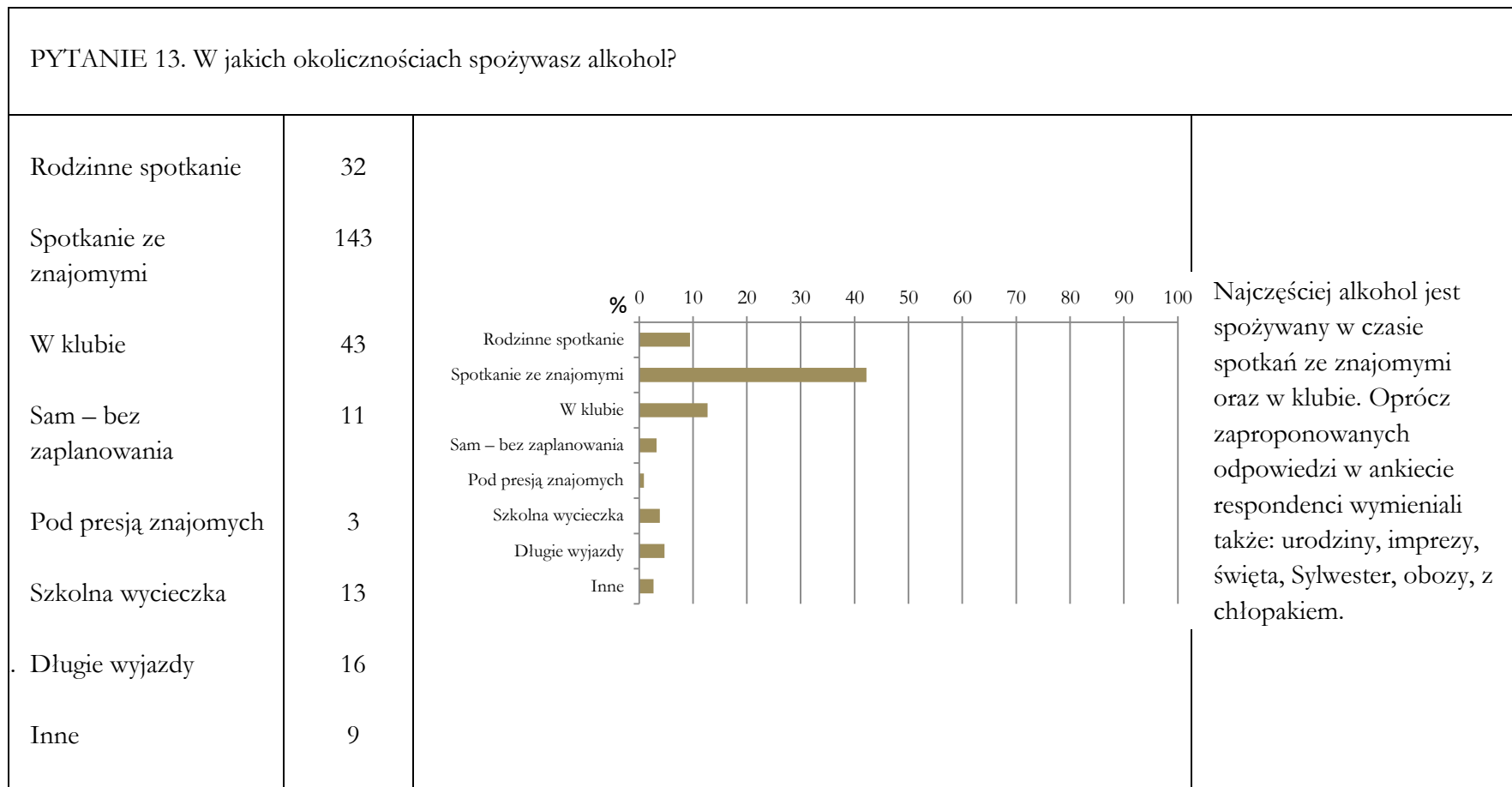

PYTANIE 9. Gdzie po raz pierwszy spróbowałeś alkoholu?			
W domu	51		<p>Miejszem inicjacji jeżeli chodzi o alkohol to najczęściej było spotkanie u znajomych lub dom rodzinny; ale pojawiły się także m. in. takie miejsca jak obóz, plener, kościół, internat, pod garażami czy na koksie.</p>
Na podwórku	36		
U znajomych	68		
W klubie	5		
Inne – gdzie?	16		
Brak odpowiedzi	163		
PYTANIE 10. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś?			
Piwo	148		<p>Spektrum „spróbowanych” napojów alkoholowych jest bardzo duże, największy odsetek stanowi piwo. 3,5% badanych spróbowało wszystkich rodzajów wymienionych alkoholi. Wśród innych wymieniano: likier, spirytus, bimber, koniak, denaturat, miód pitny, arktika.</p>
Wino	71		
Nalewka	49		
Wódka	97		
Whisky	75		
Szampan	80		
Inne	19		

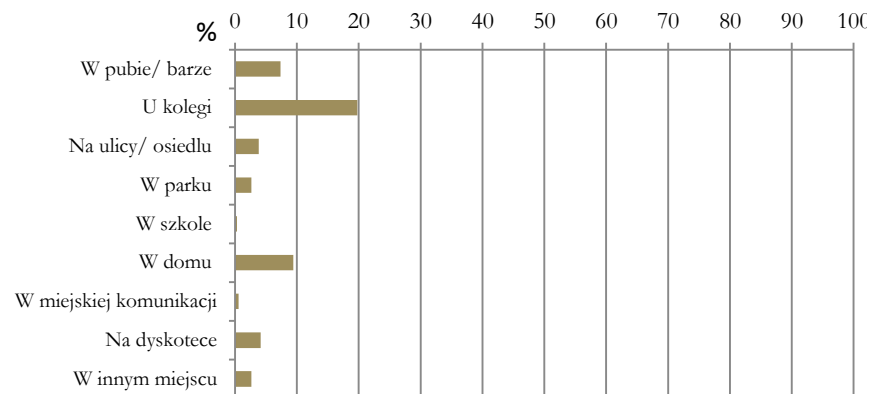
PYTANIE 12. Z kim po raz pierwszy spróbowałeś/aś alkoholu?		
Z rodzicami	34	 <p>Pierwszy raz po alkohol badani sięgali przede wszystkim wspólnie ze znajomymi, w drugiej kolejności z rodzicami. W kategorii inne wymieniono również: z chłopakiem i z dziadkiem.</p>
Z rodzeństwem	9	
Ze znajomymi	131	
Z kimś obcym, nowopoznaną osobą	1	
Sam	2	
Inne	2	
Brak odpowiedzi	160	

PYTANIE 14. Dlaczego spożywasz alkohol?		
Bo lubię	64	<p>Przyczyny picia alkoholu są różne, przede wszystkim dla towarzystwa i żeby się dobrze bawić; ale również pojawiły się odpowiedzi (kat. inne): dla rozluźnienia i lepszego samopoczucia, spontan, bo lubię być na bombie, chill.</p>
Dla zabicia nudy	16	
Dla towarzystwa	80	
Żeby się dobrze bawić	74	
Żeby zapomnieć o kłopotach	17	
Bo wszyscy piją	7	
Pod presją znajomych	1	
Odpręża mnie to	29	
Przynależność do grupy	3	
Inne	6	

PYTANIE 15. Gdzie najczęściej spożywasz alkohol? [zaznacz 1 odpowiedź]

a. W pubie/ barze	25
b. U kolegi	67
c. Na ulicy/ osiedlu	13
d. W parku	9
e. W szkole	1
f. W domu	32
g. W miejskiej komunikacji	2
h. Na dyskotecę	14
i. W innym miejscu	9

Najczęściej młodzi ludzie spożywają alkohol u kolegi, w dalszej kolejności wskazywali dom rodzinny oraz pub/bar. Jeżeli chodzi o inne miejsca to ankietowani wskazywali: pod sklepem i w sklepie, na dworze, na działce, na plaży, w lesie i u znajomych.

PYTANIE 16. Czy uważasz, że pijąc piwo można się uzależnić od alkoholu?										
a. Tak	89	<table border="1"> <caption>Data for Question 16</caption> <thead> <tr> <th>Odpowiedź</th> <th>Procent</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tak</td> <td>26%</td> </tr> <tr> <td>Nie</td> <td>25%</td> </tr> <tr> <td>Brak odpowiedzi</td> <td>49%</td> </tr> </tbody> </table>	Odpowiedź	Procent	Tak	26%	Nie	25%	Brak odpowiedzi	49%
Odpowiedź	Procent									
Tak	26%									
Nie	25%									
Brak odpowiedzi	49%									
b. Nie	86									
c. Brak odpowiedzi	164									

Relatywnie wysoki odsetek respondentów uważa, że pijąc piwo nie można uzależnić się od alkoholu.

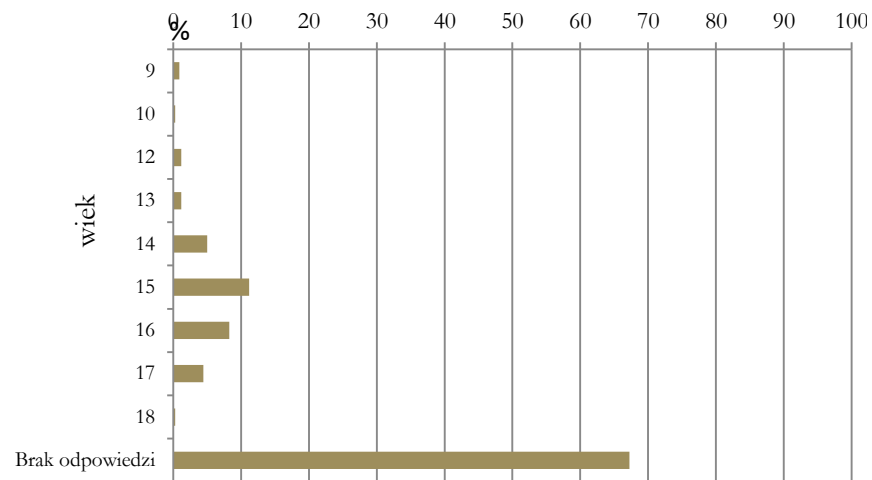
PYTANIE 17. Jakie substancje psychoaktywne próbowałeś? [zaznacz odpowiednią ilość odpowiedzi]

a. Marihuana	102		<p>Jeżeli chodzi o substancje psychoaktywne, najczęściej młodzież sięgała po marihuaną; Jako inne wymienili m.in.: metaamfetamina, nefedron, haszysz, extazy, jozz, metadron, pertedrom, morfinę, benzydaminę; jednakże ponad 60% badanych wskazało, że nie próbowało żadnego rodzaju tych substancji.</p>
b. Amfetamina	18		
c. LSD	8		
d. Kokaina	13		
e. Heroina	6		
f. Środki farmaceutyczne	22		
g. Dopalacze	21		
h. Coś..., jednak nie wiem co	13		
i. Inne	14		
j. Nie próbowałem/am [przejsć do pytania nr 22]	210		

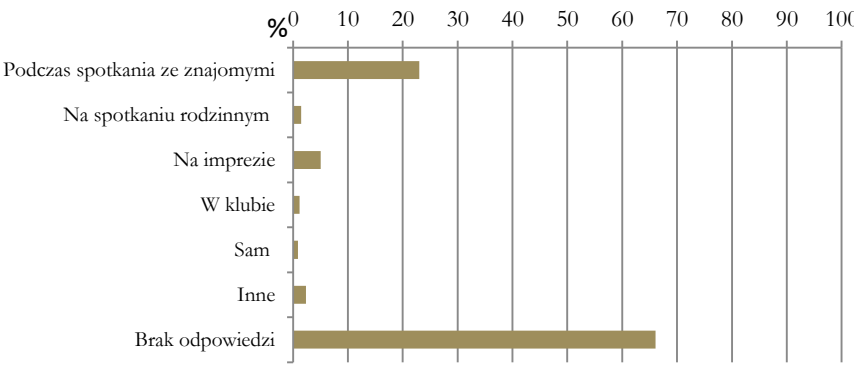
PYTANIE 18. W jakim wieku pierwszy raz próbowałeś/aś substancji psychoaktywnych? _____(wpisz wiek)

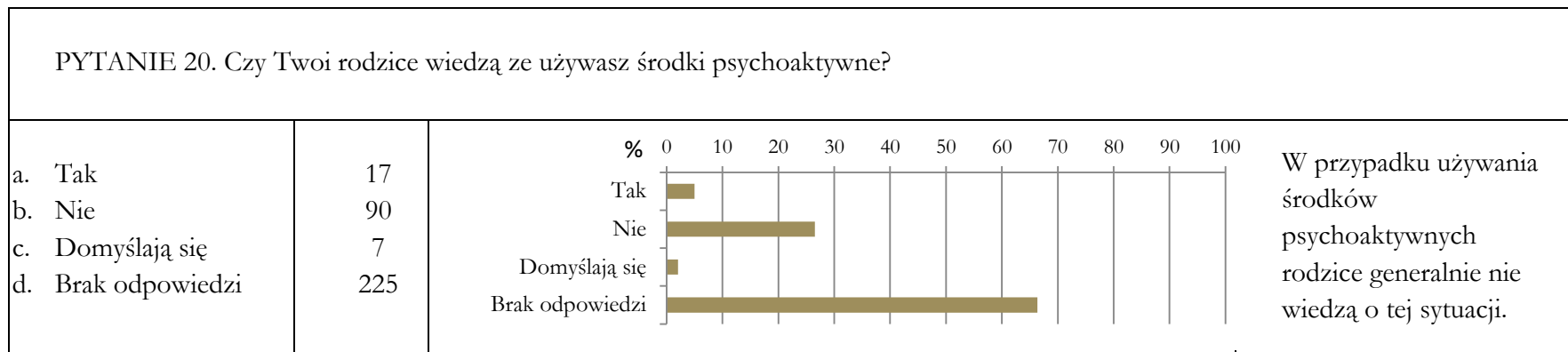
[wpisano:]

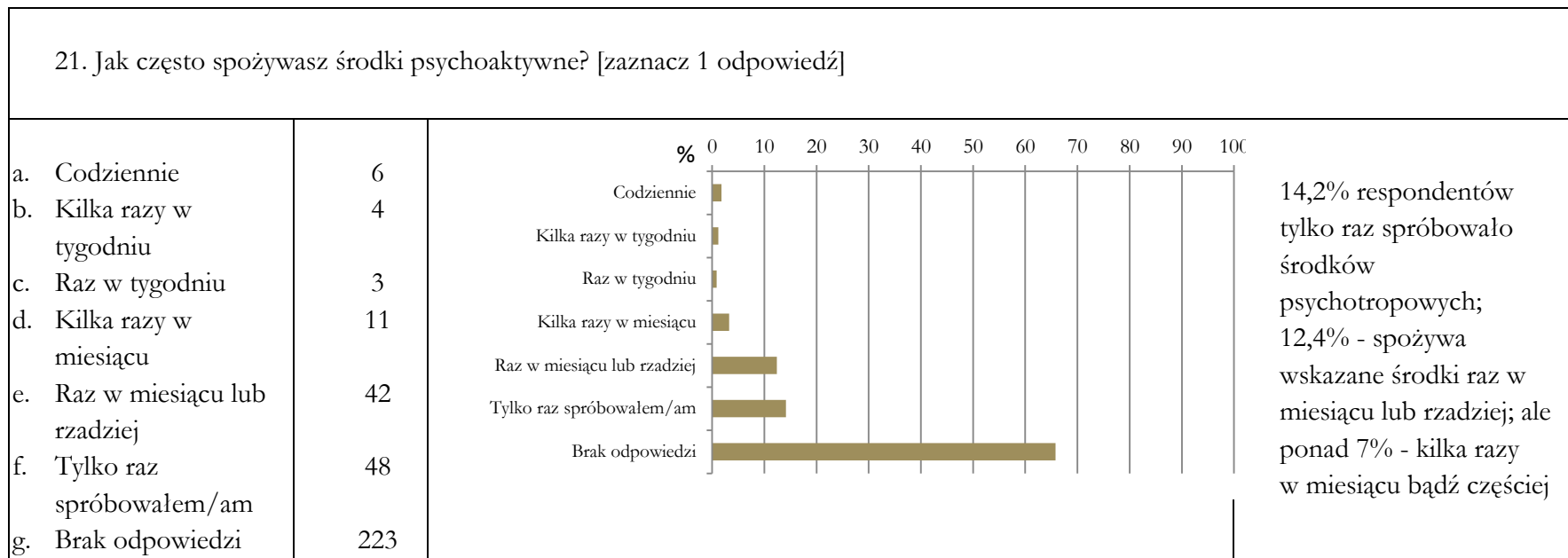
9	3
10	1
12	4
13	4
14	17
15	38
16	28
17	15
18	1
Brak odpowiedzi	228

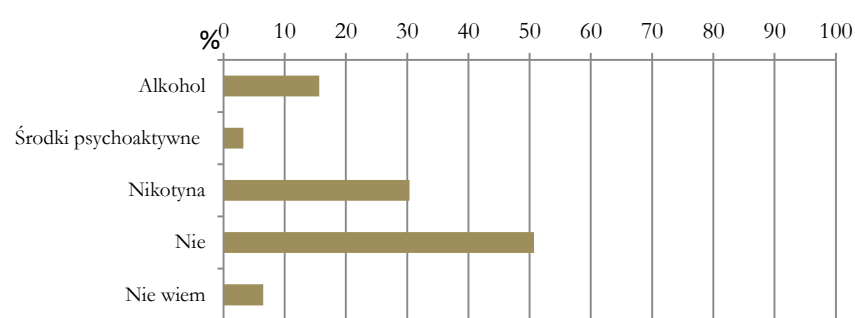
Wiek inicjacji w przypadku substancji psychoaktywnych przesunął się na 9 lat, z czego 15 rok życia jest najczęściej wskazywanym.

PYTANIE 19. W jakich okolicznościach zażyłeś pierwszą substancję psychoaktywną?		
a. Podczas spotkania ze znajomymi	78	
b. Na spotkaniu rodzinnym	5	
c. Na imprezie	17	
d. W klubie	4	
e. Sam	3	
f. Inne	8	
g. Brak odpowiedzi	224	
		<p>Okoliczności pierwszego zażycia substancji psychoaktywnej są także różne, spośród wymienionych najczęściej dochodziło do tego podczas spotkania ze znajomymi. Wśród innych respondenci wskazali: obóz, na zawodach, na plaży.</p>

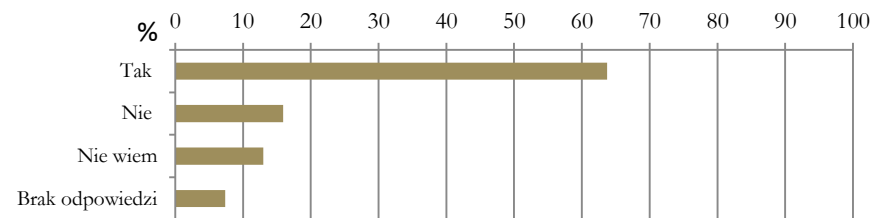

PYTANIE 22. Czy w Twojej rodzinie jest ktoś, kto nadużywa: [zaznacz odpowiednią ilość odpowiedzi]

a. Alkoholu	53		<p>Rodziny badanych osób zasadniczo są wolne od spożywania używek (ponad 50% wskazań); względnie najwyższe wskazania względem używek dotyczą nikotyny i alkoholu.</p>
b. Środków psychoaktywnych	11		
c. Nikotyny	103		
d. Nie	172		
e. Nie wiem	22		

PYTANIE 23. Czy Twoim zdaniem picie alkoholu i spożywanie środków odurzających do pełnoletności wpływa negatywnie na organizm i układ nerwowy?

a. Tak	216
b. Nie	54
c. Nie wiem	44
d. Brak odpowiedzi	25

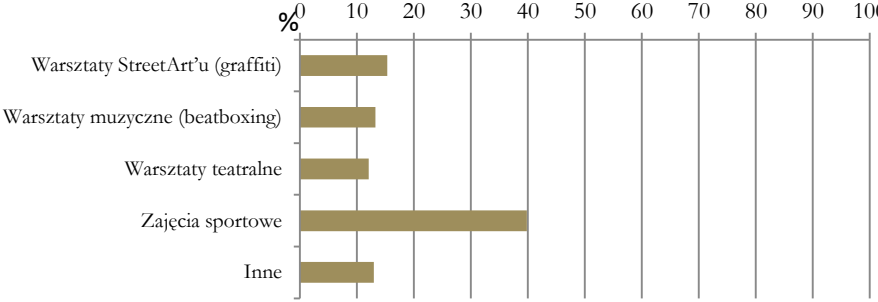

Zdecydowana większość badanych wie, że picie alkoholu i spożywanie środków odurzających wpływa negatywnie na organizm człowieka; jednakże prawie 30% respondentów tak nie uważa (odpowiedzi nie i nie wiem).

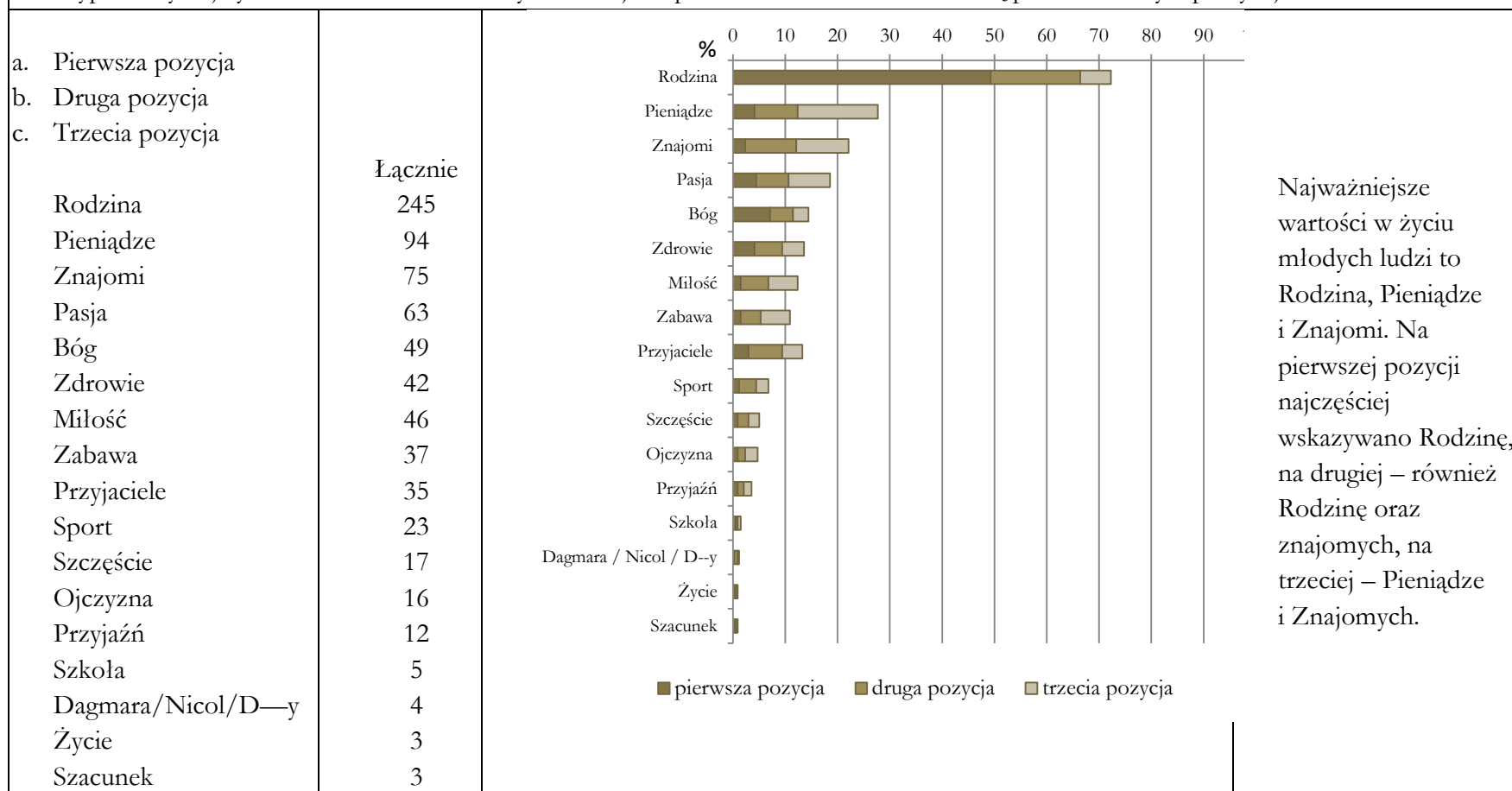
PYTANIE 24. Jaką osobę – autorytet chciałbyś poznać osobiście?

a. Znany sportowiec – jaki?	202	<p>Horizontal bar chart showing the percentage distribution of responses for question 24. The x-axis is labeled '%' and ranges from 0 to 100 in increments of 10. The y-axis lists five categories: 'Znany sportowiec' (approx. 58%), 'Znany muzyk' (approx. 48%), 'Znany artysta' (approx. 20%), 'Znany aktor' (approx. 42%), and 'Znany inne' (approx. 15%).</p>	<p>Wśród polskich autorytetów wymieniono:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sportowców: J. Błaszczykowski, R. Lewandowski i J. Kowalczyk - muzyków: Popek, K. Krawczyk, O.S.T.R., A. Chylińska, E. Farna, R. Riedel - artystów: K. Ibisz, O.S.T.R., A. Sapkowski, B. Linda, M. Daniec - aktorów: C. Pazura, M. Kożuchowska, M. Żmuda-Trzebiatowska, T. Karolak, M. Żebrowski, B. Szyc, B. Linda - inne: J. Korwin-Mikke, A. Małysz, R. Kubica, M. Wojciechowska, M. Malitowski, N. Siwec, Tata
b. Znany muzyk – jaki?	164		
c. Znany artysta – jaki?	71		
d. Znany aktor – jaki?	139		
e. Inne – jakie?	49		

PYTANIE 25. W jakich zajęciach dodatkowych chciałbyś wziąć udział?

<p>a. Warsztaty StreetArt'u (graffiti)</p> <p>b. Warsztaty muzyczne (beatboxing)</p> <p>c. Warsztaty teatralne</p> <p>d. Zajęcia sportowe – jakie?</p> <p>e. Inne – wypisz?</p>	<p>52</p> <p>45</p> <p>41</p> <p>135</p> <p>44</p>	 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Activity</th> <th>Percentage (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Warsztaty StreetArt'u (graffiti)</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Warsztaty muzyczne (beatboxing)</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Warsztaty teatralne</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Zajęcia sportowe</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>Inne</td> <td>15</td> </tr> </tbody> </table>	Activity	Percentage (%)	Warsztaty StreetArt'u (graffiti)	15	Warsztaty muzyczne (beatboxing)	15	Warsztaty teatralne	15	Zajęcia sportowe	40	Inne	15	<p>Największą popularnością wśród badanych cieszyłyby się zajęcia sportowe (m.in. piłka nożna, siatkówka, boks), w kategorii Inne – wskazywano na taniec, ale również wpisano <i>Żadne</i>.</p>
Activity	Percentage (%)														
Warsztaty StreetArt'u (graffiti)	15														
Warsztaty muzyczne (beatboxing)	15														
Warsztaty teatralne	15														
Zajęcia sportowe	40														
Inne	15														

PYTANIE 26. Według niektórych osób najważniejsze wartości w życiu to Bóg, pieniądze, rodzina, zabawa, pasja, znajomi, ojczyzna. Wypisz trzy najwyższe wartości w Twoim życiu. Twoje odpowiedzi nie konieczne muszą powtarzać użyte powyżej słowa

**Chcesz uzyskać dofinansowanie?
Chcesz złożyć projekt?
Chcesz zorganizować warsztaty?
Chcesz przekonać kogoś, że Twoja oferta
jest potrzebna?**

marika.pirveli@univ.szczecin.pl 693-725-207

**Zamów u nas badania!
Wykonamy i oddamy
opis stanu, diagnozę
i rekomendacje!**

**Kompleksowa obsługa firm
w zakresie BHP**

**Wdrażanie i audyty systemów
zarządzania wg standardów:**

ISO 9001, ISO 14001, PN-N 18001/ OHSAS 18001,
ISO 3834, PN-EN 1090

**Realizacja i opracowanie wyników badań
marketingowych**

Jeśli dbasz o przyszłość młodego pokolenia,
pomóż nam sfinansować
roczne zajęcia dla 10 osób z rodzin zastępczych.
Roczny koszt jednej osoby wynosi 2500 zł.

marika.pirveli@univ.szczecin.pl 693-725-207

Cena obejmuje:
Wynajem pomieszczenia i sceny
Połowę honorarium dla 4 specjalistów wysokiej klasy
(reżyser, pedagog dykcji, scenarzysta, choreograf)

TeatrNieAktorów ma czteroletnie doświadczenie
pracy z młodymi i starszymi osobami!
Gwarancją jakości są już przygotowane i wystawiane
spektakle oraz opinie NieAktorów, ich bliskich i
widowni.

